10/236
Octombrie 2022
Anul XX
Cafeneaua literară

Cafeneaua literară la 20 de ani – 2003-2022

Fondată de un grup de scriitori din Pitești, la care au pus umărul și scriitori din Curtea de Argeș, în ianuarie 2003, revista *Cafeneaua literară* este editată de Centrul Cultural Pitești, sub egida Consiliului local Pitești şi a Primăriei municipiului Pitești. Revista are apariție lunară neîntreruptă, de la înființarea ei și până astăzi.

Având drept program principal promovarea literaturii de calitate, revista publică eseu, poezie, proză, studii literare și estetice, filosofie, traduceri din literatura universală. Ea consemnează evenimentele culturale locale și naționale la care este invitată și promovează tineri scriitori. Pentru aceștia, revista organizează *Concursul Național de poezie de dragoste „Leoaică tânără, iubirea...”*, care a ajuns la cea de a XXII-a ediție, acordând premii în bani și diplome. În acest fel, *Cafeneaua literară* și Centrul Cultural al municipiului Pitești intră în CV-ul literar al tinerilor scriitori.

Revista organizează interviuri literare cu oameni de cultură și anchete literare. De pildă, încă de la începutul acestui an, am inițiat, în cadrul rubricii *Arte poetice*, ancheta *Poezia lui Eminescu și poezia contemporană*, în curs de desfășurare.

Revista are distribuire națională. Ea este trimisă în țară la aproximativ 200 de adrese: scriitori, centre culturale, redacții, Ministerul Culturii, instituții de cultură, biblioteci etc. Și, fapt important, *Cafeneaua literară* este o instituție care contribuie la imaginea culturală a municipiului Pitești. De altfel, revista a fost remarcată în țară în mai multe rânduri, primind diferite distincții și diplome. De pildă, Asociația Publicațiilor Literare și Editurilor din România (APLER) a acordat *Cafenelei literare*, în cadrul celei de a XV-a ediții a Galelor APLER, premiul „Revista anului 2012”, unul dintre cele mai importante premii pe care îl poate obține o revistă de cultură.

Despre *Cafeneaua literară* au scris, pozitiv, câțiva critici literari, ale căror texte se vor regăsi în paginile revistei.

PREMII ACORDATE DE REVISTA *CAFENEAUA LITERARĂ*

Revista *Cafeneaua literară*, editată de Centrul Cultural Pitești, a acordat joi, 27 octombrie, premiile anuale următorilor scriitori, care au publicat în paginile ei și au contribuit prin textele lor la calitatea ridicată a revistei:

IULIAN CHIVU (critic literar, Roșiorii de Vede) – **Premiul *Cafeneaua literară* pentru Critică literară**.

AURELIU GOCI (critic literar, București) – **Premiul *Cafeneaua literară* pentru Critică literară**.

RADU ULMEANU (poet, prozator, publicist, redactor-șef *Acolada,* Satu Mare) - **Premiul *Cafeneaua literară* pentru Proză.**

ION COCORA (poet, critic teatral, director Editura *Palimpsest,* București) – **Premiul *Cafeneaua literară* pentru Poezie**.

ZENOVIE CÂRLUGEA (critic și istoric literar, director revista *Portal-Măiastra*, Târgu-Jiu) – **Premiul *Opera Omnia* pentru Critică și Istorie literară**.

IULIAN CHIVU –

critic literar, prozator, autor de studii etnologice și mitologice, Roșiorii de Vede

Premiul *Cafeneaua literară* pentru Critică literară

Născut la 27 decembrie 1948, în satul Văcărești, județul Teleorman, naștere oficializată la 03.01.1949.

Este absolvent de studii filologice și a fost profesor de limba și literatura română din 1971 până la pensionare, în 2013.

Simultan cu activitatea didactică, după absolvirea în 1993 a studiilor postuniversitare de Jurnalism și Științele Comunicării, este jurnalist la *România liberă* (1993-2005) și în presa locală (2006-2008), membru în colegiile redacționale ale altor publicații (*Ziarul Națiunea*, *Constelații Diamantine*, *Banchetul*) și colaborează la mai multe reviste din țară și din străinătate cu studii de etnologie, eseuri, proză și note critice.

Editorial, debutează cu antologia de proză populară fantastică *Basmul cu Soarele și Luna* (1988). Editează 23 de volume de studii de folclor, mitologie, filosofie, etnologie, critică literară, roman, proză scurtă.

Prin opera sa, Iulian Chivu este prezent în mai multe dicționare de specialitate și de literatură română (*Dicționarul etnologilor români* de I. Datcu; *Un dicționar al scriitorilor români contemporani* de I. Holban; *Dicționarul-Almanah al Filialei USR Alba-Hunedoara*; *Scriitori ai Transilvaniei. Dicționar critic ilustrat de Irina Petraș*; *Istoria jurnalismului din România în date*, de Marian Petcu etc.).

Iulian Chivu este membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Alba-Hunedoara, iar operele sale au primit numeroase premii ale instituțiilor de cultură județene, ale revistelor în care a publicat și ale Uniunii Scriitorilor, Filiala Alba-Hunedoara.

Este laureat al trofeului *Oscarul Românesc pentru Excelență*, ed. 2003.

AURELIU GOCI –

critic literar, București

Premiul *Cafeneaua literară* pentru Critică literară

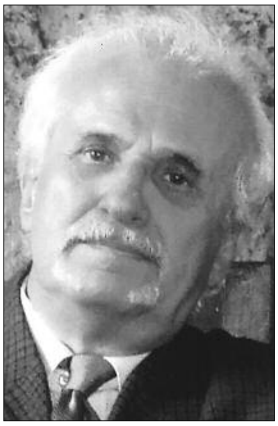
Născut la 5 iunie 1948 în satul Letca Nouă, jud. Giurgiu. Studiază exclusiv la București (Liceul 36 „Ion Barbu") și la Facultatea de Filologie (1967-1972), ultima promoţie cu 5 ani de studiu, cu profesorii: Al. Piru, Nicolae Manolescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Vladimir Streinu, Nicolae Balotă, Marian Popa, Matei Călinescu și alții.

Debut în critică: în anul III de facultate, Nicolae Manolescu îl cooptează colaborator la *România Literară* pentru rubrica de „Poezie". Colaborări la revistele *România literară, Amfiteatru, Scânteia Tineretului, Luceafărul, Ramuri, Curtea de la Argeș, Confesiuni* etc.

Profesor de limba română la Liceul din Snagov și la Liceul teoretic din Brănești, muzeograf la Muzeul literaturii române, redactor la *Glasul națiunii* (Chișinău), *Ecart*, *Dunărea albastră* – suplimente culturale ale ziarului *Economistul*, consilier în Parlamentul României la cabinetul deputatei Leonida Lari, redactor la Editura Academiei Române.

Opera: inițiator al colecțiilor „Manuscriptum" în 50 de numere, alături de Fănuș Băileșteanu (Editura Muzeului Literaturii Române, 1983), al colecției „Clasicii noștri" (Editura *Exigent,* cu prefețe semnate aproape exclusiv de A.G.), al colecției „101 capodopere ale romanului românesc" (Editura *Gramar*, cu prefețe de A.G).

A editat 22 de volume de critică literară şi studii critice dedicate unor poeţi, prozatori, critici şi fenomene literare. Dintre ele, amintim câteva: *Arghezi între infinituri. Eseu despre religiozitatea omului necredincios*, (Editura *Curierul Dunării,* 1996); *Eminescu la infinit*, (Editura *Viitorul românesc,* 1997), *Geneza şi structura poeziei româneşti în secolul XX* (Editura *Gramar,* 2001), *Mihai Eminescu – identitate şi semnificaţie* (Editura *Betta*, 2017), *Poezia românească de la Dosoftei la Nichita Stănescu* (Editura Academiei Române, 2019).

RADU ULMEANU – poet, prozator, publicist, redactor-şef *Acolada,* Satu Mare

Premiul *Cafeneaua literară* pentru Proză

Născut la 25.01.1946 în Ulmeni, jud. Maramureş. Licenţiat în litere, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj, Facultatea de filologie.

Director general al Editurii *Pleiade* Satu Mare şi al revistei de literatură şi artă „Acolada", ce apare la Satu Mare din octombrie 2007.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România (anul primirii: 1983). A întemeiat la Satu Mare Societatea CATV „Samtel" şi primul post local de televiziune şi radio (TV şi apoi Radio Samtel Satu Mare).

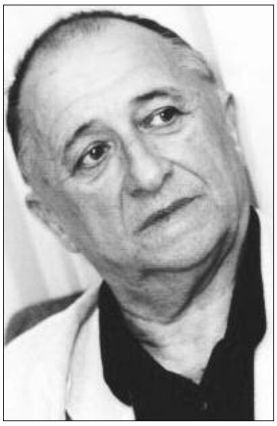
Debut în Revista „Contemporanul", 1966, cu o prezentare semnată de Geo Dumitrescu: *Radu Ulmeanu – O dimineaţă frenetică.*

A publicat, la edituri importante, precum *Cartea Românească, Albatros, Eminescu, Helicon, Grinta, Pleiade* ş.a., următoarele cărţi de poezie: *Patinoar*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1979; *Un domeniu al meu*, *Astrele negre*, *Sintagmele nopţii*, *Sonete din Nord*, *Ce mai e nou cu Apocalipsa*, *Climatul fulgerului. Poeme regăsite*, *Laptele negru.*

Antologie de versuri în selecţia autorului, Prefaţă de Gheorghe Grigurcu, Editura Brumar, Timişoara, 2008; *Prăpastia numelui*, *Ospețele iubirii*, *Ceea ce suntem*, *Sonete*, *Ab Urbe Condita*, Editura Grinta, Cluj, 2020, *Dincolo de abis*, Editura *Grinta*, Cluj, 2021, *Hieroglife*, Editura *Grinta*, Cluj, 2022.

Proză: *Chermeza sinucigaşilor*, roman, Ediţia I, Editura Pleiade, Satu Mare, 2009; *Chermeza sinucigaşilor*, roman, Ediţia II, Editura Grinta, Cluj, 2016; *Siberii*, Editura Tribuna, Cluj, 2017

Despre cărţile lui Radu Ulmeanu au scris: Adrian Popescu, Eugen Simion, Radu Săplăcan, V. Fanache, Cristian Livescu, Laurenţiu Ulici, Marian Papahagi, Nicolae Manolescu, Radu G. Ţeposu, Barbu Cioculescu, Gheorghe Grigurcu, Ion Pop, Tudorel Urian, Constantin Trandafir, Ion Zubaşcu, Magda Ursache, Vasile Spiridon, Simona-Grazia Dima, Adrian Dinu Rachieru, Ion Papuc, Mircea Popa, Zenovie Cârlugea, Adrian Ţion, Theodor Codreanu, Dumitru Augustin Doman, Ada Cruceanu, Daniel Cristea-Enache, Ştefan Ion Ghilimescu, Remus Valeriu Giorgioni, Rodica Lăzărescu, Valeria Manta Tăicuţu, Delia Muntean, Daniel Marian, Viorel Mureşan, Ionel Bota, Gheorghe Glodeanu, Daniel Mariş şi alţii.

ION COCORA – poet, critic teatral, director Editura *Palimpsest,* București

Premiul *Cafeneaua literară* pentru Poezie

Ion Cocora s-a născut în satul Greoni din județul Caraş Severin. Scrie poezii, eseuri, cronici de teatru și editează cărți. A absolvit Facultatea de Filologie din Cluj în 1963. Este redactor la revista „Tribuna". În paginile acesteia, semnează săptămânal, timp de aproximativ douăzeci și cinci de ani, cronica teatrală.

În 1969 este primit în Uniunea Scriitorilor. În același an face și prima călătorie în Occident. Însoțește, ca reprezentant oficial, un faimos turneu al Teatrului Național din Cluj în Italia, la Florența și Prato. Dacă nu ar fi fost însă Vlad Mugur să stăruie pe lângă autorități, motivând, între altele, că nu se poate dispensa de el și pentru faptul că vorbește italiana, cu siguranță că în locul său ar fi fost preferat un „tovarăș verificat".

Ion Cocora nu își ascultă colegii și rămâne în Italia. La sosirea în țară află că a fost dat afară din slujbă și din partid. După nesfârșite ședințe la cel mai înalt nivel al oficialităților județene, fiind susținut de numeroase personalități culturale de prestigiu din oraș, a fost reprimit în slujbă și partid, dar gratulat cu vot de blam, precum și cu obligația de a-și face o autocritică zdravănă. Detalii biografice pe care unii acum probabil că vor fi tentați să le minimalizeze, au avut totuși în momentul respectiv urmări nefaste. Refuzul categoric, între altele, de a i se aproba plecarea în Germania de Vest cu o bursă de doi ani, mijlocită de bunul său prieten Ioan Alexandru.

În 1979 devine membru al Asociaţiei Internaţionale a Criticilor de Teatru, iar în 1981, la Congresul de la Tel Aviv, este ales pentru patru ani comisar al acesteia. Colaborează la toate revistele importante din ţară: *Steaua, Tribuna, România literară, Viaţa Românească, Contemporanul, Luceafărul, Ramuri, Familia, Convorbiri literare, Orizont, Teatrul azi, Vatra, Cronica, Cafeneaua literară, Tomisul cultural, Neuma* etc.

În 1993, Marin Sorescu îi propune funcţia de redactor-şef adjunct la revista *Literatorul* şi se mută în

București. În perioada 1994-2006 conduce în paralel și *Theatrum Mundi*.

În 2003 înfiinţează *Editura Palimpsest* al cărei director este până în prezent.

E membru fondator UNITER, membru fondator al Fundaţiei *Gellu Naum*, Cetăţean de onoare al Judeţului Caraş-Severin etc.

A publicat de-a lungul anilor în jur de treizeci de volume. Dintre acestea, pe lângă volumele de eseuri și critică teatrală (*Privitor ca la teatru*, patru volume, *Fără mască, domnule Godot, Fețele tranziției* etc.), douăsprezece sunt de poezie: *Palimpsest* (1969, debut), *Dezlegare de chaos* (1973), *Suveranitate lăuntrică* (1975), *Inventatorul de numere* (1976), *Plante de dincolo* (1983), *Ar mai fi de trăit* (2003), *Oda Caligrafului sau Ficţiunile artistului la maturitate* (2004), *Va fi o fugă* (2007), *Într-o elegie cu obloanele trase* (2011), *Viața într-un lacăt* (2013), *Executare silită* (2016) și *Măștile frigului* (2019).

Uniunea Scriitorilor din România (Filialele Cluj-Napoca și București), Asociația Oamenilor de Teatru și Muzică și Uniunea Teatrală din România îl disting cu numeroase premii pentru cărțile de poeme și critică teatrală.

Amintim *Premiul pentru întreaga activitate* (atribuit de UNITER), *Trofeul Eugen Ionescu* sau titluri precum *Poetul anului*, *Criticul anului* etc. Cele mai recente premii datează de la sfârșitul anului 2018: *Premiul Academiei Române „Mihai Eminescu"* și *Premiul Uniunii Scriitorilor* (Filiala de poezie București) pentru volumul de poeme *Executare silită*, și *Premiul de critică teatrală* acordat la Festivalul Național de Teatru al Dramaturgilor Români. Este tradus în antologii și publicații din Elveția, Suedia, Franța, Polonia, Austria, Serbia, Ungaria, Rusia, Germania, Cehia etc. În 2014 îi apare în limba ebraică, în Israel, volumul *Poeme alese*.

ZENOVIE CÂRLUGEA – poet, eseist, critic şi istoric literar, director al revistei *Portal-Măiastra*, Târgu Jiu

Premiul *Opera Omnia* pentru Critică şi Istorie literară

Născut la 28 octombrie 1950, în Crușețu – Maiag, jud. Gorj. Licențiat al Facultății de limba și literatura română, secția română – latină, la Universitatea din București (1975). Lucrare de licență: „Temele poeziei lui Lucian Blaga", cond. științific: conf. univ. dr. Eugen Simion.

Doctorat în filologie cu teza *Lucian Blaga – dinamica antinomiilor imaginare* (2004), Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu (cond. ştiinţific: Mircea Tomuş).

Preşedinte al *Filialei Târgu-Jiu a Societăţii de Ştiinţe Filologice din România* (1990-2018). Diferite stagii, cursuri, programe de formare continuă în domeniul didactic.

Editor al unor periodice de cultură, restituiri culturale şi publicaţii proprii (cărţi de eseuri, critică literară, poezii).

Fondator-coordonator al revistei de cultură „Portal-Măiastra", editată în parteneriat de Filiala Gorj a Societăţii de Ştiinţe Filologie din România şi Centrul Judeţean de Creaţie Gorj, cu sprijinul Consiliului Judeţean Gorj (din 2005 şi în continuare).

Membru titular al Uniunii Scriitorilor din România, din 5 iunie 2007.

Colaborări la majoritatea periodicelor culturale.

A editat 34 de volume personale: unsprezece dedicate lui Lucian Blaga, trei lui Brâncuși, două lui Tudor Arghezi, trei lui Eminescu, unul lui Macedonski, dar și altor personalități. Acestea sunt mai cu seamă studii de critică literară.

A editat la propria editură mai multe volume de autor și a îngrijit peste 25 volume de proză, poezie și critică literară, alcătuind prefețe și postfețe.

Dicţionare şi enciclopedii, selectiv:

Ion Tarbac, în „Scriitori gorjeni. File de dicţionar" (Editura Ager, Târgu-Jiu, 1998, pp. 38-40);

Dicţionarul biobibliografic al membrilor Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Craiova, pp. 57-60 (Editura Aius, Craiova, 2010);

Dicţionarul scriitorilor români contemporani, Vol. I, coordonator Ioan Holban (Editura Tipo Moldova, Iași, 2016, pp. 93-102);

Enciclopedia scriitorilor români contemporani de pretutindeni (în propria lor viziune), coordonată de academicianul Mihai Cimpoi, autor și director de proiect, Traian Vasilcău, Tipografia Centrală Chișinău, 2019, pp. 197-198);

Ioan Holban, *Zenovie Cârlugea*, în „Literatura română de azi. Poezia. Proza" (Editura *Tipo Moldova*, 2022, pp. 1201-1204);

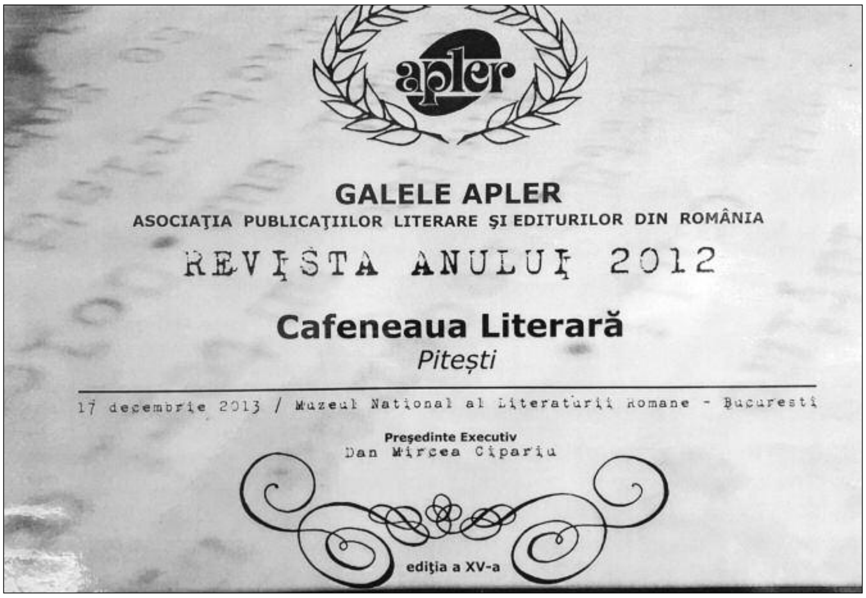
A obţinut 27 de distincţii/premii din partea USR, Festivaluri Naţionale, Asociaţii şi reviste literare, de la Inspectoratul pentru Cultură al Judeţului Gorj, a Bibliotecii Judeţului Gorj etc.

Este inclus în câteva dicţionare editate de *Centrul Biografic Internaţional din Cambridge* (1997-2003) şi ales membru în ADVISORY COUNCIL – I.B.C. CAMBRIDGE, England, *atestatul* – 29 ianuarie 2000; American Biographical Institute, North Carolina 27622 USA, 2007, 2008, 2009;

A obţinut *Diplomă de excelenţă*, acordată de Asociaţia Română pentru Patrimoniu - ARP, Bucureşti, 2006;

Diploma „Gheorghe Lazăr", cl. I, Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, 2007;

Premiul pentru promovarea şi dezvoltarea universului artistic blagian pentru lucrarea de critică literară „Lucian Blaga – sfârşit de secol, început de mileniu" (Scrisul Românesc, 2012), decernat în cadrul Festivalului Internaţional „Lucian Blaga" – 2012;

Premiul OPERA OMNIA – scriitori gorjeni, acordat în cadrul Festivalului Internaţional „Tudor Arghezi”, ediţia XXXVIII, 20 mai 2018;

Premiul Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Craiova pentru lucrarea ”LUCIAN BLAGA. Dicţionar esenţial. Oameni din viaţa lui, vol. I-II”, Tipo Moldova, 2017 (11 decembrie 2018);

Premiul de argheziologie pentru vol. „TUDOR ARGHEZI. Dicţionar esenţial. Oameni din viaţa lui” (*Tipo Moldova,* 2019, 806 p.) la Festivalul Internaţional de Literatură „Tudor Arghezi”, ed. a XXXIX-a, Tg.-Jiu, 23-26 mai 2019;

Distincţia de onoare, conferită în cadrul Festivalului Internaţional „Lucian Blaga”, Sebeş, 9-12 mai 2019;

Premiul Mihai Eminescu pentru *Dicţionarul monografic „MIHAI EMINESCU. Oameni din viaţa lui”* (2019), Festivalul Internaţional de Literatură „Mihai Eminescu”, ed. a XXXI-a, Băile Herculane, 14 ianuarie 2021. Preşedintele juriului: acad. Mihai Cimpoi;

Premiul „Eminescu Ziaristul”, acordat de Uniunea Ziariştilor Profesionişti din România (28 iunie 2021, Bucureşti).

Mesaje la aniversarea celor 20 de ani ai revistei *Cafeneaua literară*

Cafeneaua literară la aniversare

Nu mai ştiu cum am devenit parteneri de dialog. Cert este că au existat premisele favorabile. Virgil Diaconu este un spirit deschis, exigent şi incisiv. Revista *Cafeneaua literară* acceptă diversitatea de păreri şi atitudini. Pare o banalitate, dar nu e. Alţii sar ca arşi îndată ce nu crezi ca ei şi trec la represalii. Sunt păţit. Intoleranţa este un fals titlu de nobleţe la unele case mai mari. Am colaborat de puţine ori la *Cafeneaua literară*, dar sunt convins că aş fi putut participa şi cu alte ocazii. Am fost invitat cu generozitate. Dezbaterile în contradictoriu se desfăşoară natural. Nu sunt de acord cu toate opiniile exprimate aici, dar nici redacţia nu e, în mod firesc, de acord cu toate opiniile mele. Cu toate acestea sau poate tocmai de aceea ne înţelegem foarte bine, suntem atenţi la ce gândim, cum gândim şi cum ne exprimăm. Suntem receptivi unii faţă de alţii. Revista *Cafeneaua literară* e un foarte bun spaţiu de creaţie, de reflecţie literară şi de dialog constructiv, departe de orice dogmatism, de care unii dintre contemporanii noştri nici nu ştiu că suferă. Citesc constant *Cafeneaua literară* şi mă bucur că există o astfel de publicaţie literară. Sper să se păstreze ca un proiect intelectual durabil.

ION SIMUŢ, critic şi istoric literar

Cafeneaua literară merită distincţia *Lânii de aur*

O revistă literară care îşi aniversează două decenii de apariţie neîntreruptă, într-o lume ce se îndepărtează tot mai mult de carte şi de actul lecturii şi o umanitate milenar culturală în care *cancel culture* devine cuvântul de ordine, e o revistă demnă de tot respectul.

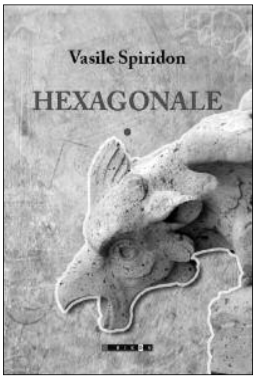
O *Cafenea literară* în care se dezbat artele poetice ale genului regal merită distincţia *Lânii de aur*.

O revistă care îşi propune să restituie literaturii şi, mai ales, poeziei interesul pentru transcendenţă, pentru Verbul întemeietor şi pentru Sensul imanent lumii şi vieţii, merită pe deplin acolada noastră aniversară.

La mulţi şi buni ani *Cafenelei literare* şi celor care o fac să existe!

HORIA BĂDESCU, poet, eseist

În aerul Hexagonului

Dacă Albert Camus a caracterizat Franţa drept „o revoltă fie şi *in spe*”, ne putem da seama că realmente spaţiul acesteia ilustrează diversele formule ale aspiraţiei spre libertate, aidoma unui specific pe care în multitudinea obiectivelor sale istoria l-a confirmat mereu. Libertatea: un ecuson al spiritului francez. Între disciplina germană și reticența britanică, Hexagonul e un centru al vitalităţii insubordonabile, efervescente. Având fericitul prilej de-a locui acolo în calitate de universitar, Vasile Spiridon* ne oferă un examen al spiritului galic iremediabil rebel, într-o serie de secvenţe complementare, pornind din diverse puncte tematice, sugerând însă o imagine de ansamblu. Astfel, de pildă, trubadurii ar putea fi socotiţi precursori ai senzualităţii expresive, ai lipsei de convenienţe din lumea erotică actuală, întrucât „legăturile amoroase trubadureşti (*fin'amor*) propuneau, în această nouă vârstă ovidiană medievală, un cod al liberei alegeri. Între limitele lui, doar dragostea ilegitimă era considerată autentică, adulterul fiind acceptat în mod tacit în condiţiile de atunci, ale unei căsătorii pur contractuale”. De o etnie eterogenă, Apollinaire cel *mal aimé* s-a integrat totuşi în duhul francez, „reinventându-se” sub semnul unei aventuri induse. După ce „mama l-a recunoscut după aproape trei luni de la naştere, iar tatăl i-a rămas necunoscut, frenetic deambulant, frate bun cu emigrantul şi cu actorul”, poetul „a fost martorul unei tumultuoase epoci, în care vitalismul, valorificarea tinereţii, a sensibilului, a instinctivului au învins înţelepciunea şi prudenţa”. Relevantă ni se înfăţişează de asemenea teza „idioritmiei” susţinută de Roland Barthes, „o «fantasmă a sociabilităţii»”, exprimând ideea tipic franceză conform căreia ritmul individual se cuvine menţinut în interiorul colectivităţii. „Doar între cadrele acestei coabitări ideale nu s-ar atenta la libertatea individuală, la fragilitatea marginalităţii”. De o specială atenţie se bucură anul rebel prin excelenţă 1968. Câteva ţeluri asociabile a avut mişcarea înnoitoare din acel caloric moment. Un produs al său l-a reprezentat extinderea libertăţilor în sfera sexuală, cu norme până atunci încă suficient de rigide, într-o societate cu cerinţe frecvent puritane: amplificarea transgresiunii sexuale interzise, destrămarea cuplurilor doar aparent stabile, sporirea divorţurilor fiind asociată cu scăderea numărului de căsătorii, încurajarea concubinajului inclusiv al celui juvenil, suspendarea legii ce interzicea avortul, acceptarea orientării homosexuale, a unor practici hedoniste încă nepermise etc. La etajul civic, liberalizarea cenzurii cinematografice, privatizarea radioului şi televiziunii spre a se sustrage confiscării lor de către puterea politică. O nouă revoluţie? Accepţie ambiguă, întrucât s-a văzut trădată nu doar de către comunişti, ci şi de către unii „şaizecişti”. Un „maraton al pălăvrăgelilor”, după vorba lui Raymond Aron? Sau o simplă comedie conform lui Eugène Ionesco? „Mai ‘68 a fost un moment al defulării, scria dramaturgul, care mă face să gândesc la Carnavalul din Köln, dulce, fals răutăcios. Nu a fost o revoluţie, ci o distracţie a bogaţilor stângişti, arondismentul XVI. Unii dintre ei aveau intenţii interesante, dar nu a durat mult timp. Au devenit bravi burghezi şi notari mai puţin bravi”. Opinia lui Vasile Spiridon: „În fond, această «revoluţie de catifea» care a durat aproape o lună nu s-a soldat decât cu foarte mulţi răniţi, dar cu nici un mort pentru «cauză». S-au înregistrat două morţi accidentale, iar nu incidentale, în orice caz o simbolică echilibrată, victime fiind un student şi un poliţist”. Oricum măcar încă un spasm al organismului social în drumul său perpetuu spre eliberare. De reţinut că tulburările din 1968 au afişat numeroase graffiti cu iz suprarealist: „«Neacceptarea industrializării forţate» s-a exprimat nu în termeni politici, ci prin intermediul conceptelor luate din teritoriul sociologiei. Astfel, condamnarea unui alt triunghi de fier: «metro – boulot – dodo» şi alte numeroase graffiti mai mult sau mai puţin suprarealiste («Visul e realitate!», «E interzis să se interzică!», «Sub pavaj, plaja!», «Fiţi realişti, cereţi imposibilul!» - semnele exclamării îmi aparţin) exprimă refuzul manifestat faţă de reclamele unei societăţi capitaliste îmbătate de propriile succese, alienând indivizii în dubla lor calitate de producători şi de consumatori de bunuri totodată”. Născută preponderent în mediul galic, avangarda îşi spunea din nou cuvântul aidoma unui indiciu al conexiunii fluxului agitatoric stradal cu zona creaţiei. Elocvente sunt o seamă de expoziţii consacrate mişcării Dada, iniţiate de românii Tristan Tzara şi Marcel Iancu/ Janco. Fireşte existenţialismul frenetic, protest implicit împotriva oricăror limite, caracteristic dadaismului, îşi dorea o condiţie transistorică şi transculturală. „În reevaluarea globală a sistemelor de gândire şi de creaţie, un loc important îl ocupă receptarea şi apropierea artelor extraoccidentale, prezente în multitudinea modurilor de expresie. Cu un veac în urmă, viziunea occidentală despre continentul african era aceea că ar fi tradiţional şi anistoric, încremenit în timp”. Apare convocat în prezentul conclav liberalizant până la capăt şi un alt român, Paul Goma – se putea altminteri? – cu o profesiune de credinţă dadaistă pur sânge: „Eu nu sunt om, nu sunt membru al societăţii, eu nu respect convenienţele, nu respect fidelitatea în prietenie; sunt brutal, sunt nedrept, sunt imposibil – deci îmi merit locul «la colţ» - în care singur m-am postat – sau încolţat... (şi de acolo împroşc venin şi înjurături)”. Nu cumva atractivele tablete-eseuri ale lui Vasile Spiridon au ca resort subliminal şi setea noastră de libertate încă nesatisfăcută pe de-a-ntregul, devenită reflex al celor care am trăit opresiunea totalitară? Încă o istorică fraternizare cu aerul moral, repetitiv stimulator, al Hexagonului...

Gheorghe GRIGURCU

* **Vasile Spiridon**: **Hexagonale I**, pre-cuvântare de Constantin Dram, postfaţă de Adrian G. Romila, Ed. Eikon, 2020, 226 p.

Generația ’60, generația socialismului

Episodul 19

Cercetând colecțiile revistelor ce apăreau în anii 1957-1966, ani în care s-a format și lansat generația ‘60 („Tânărul scriitor”, „Luceafărul”, „Gazeta literară”, „Viața românească”, „Steaua”, „Iașul literar”, „Scrisul bănățean” etc.) și a ziarelor „Scânteia”, „Scânteia tineretului” și „România liberă”, cărțile acelor ani, constați că a existat o anume libertate de creație, nu toți poeții, prozatorii sau criticii literari scriau pe linia proletcultismului, existau și dispute. Un lucru e cert, iar Vasile Spiridon are dreptate când afirmă că „ideologii realismului socialist se mândreau, în fața celor ce erau dispuși ori obligați să-i asculte, cu faptul că orientarea lor nu era ostilă nici unei experiențe literare sau artistice anterioare” (vol. „Perna cu ace”, vol. 1, 2004).

Gabriela Melinescu, o singură poezie patriotică!

Gabriela Melinescu e un caz aparte în cadrul generației. Ca și Marin Sorescu are o... singură poezie patriotică publicată, deci se putea și astfel, fără atâtea și atâtea ode închinate Partidului, comunismului, minerilor, lui Lenin și Vasile Roaită, precum a procedat majoritatea congenerilor. Am putea să ne oprim aici și să trecem la un alt poet, dar consider că e interesant să aflăm și cum a fost cu putință acest lucru.

S-a născut la 16 august 1942, la București, și a fost aniversată nu doar de „România literară”, prin Alex Ștefănescu,

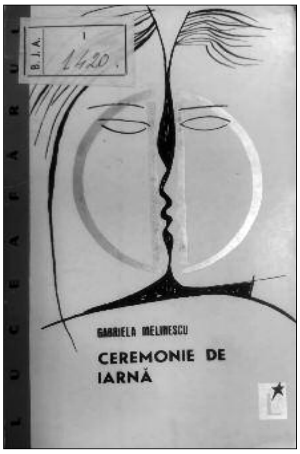

la împlinirea a opt decenii de viață. Tatăl său era tâmplar și un om de stânga. Într-un interviu din 2010, Gabriela Melinescu mărturisește: „Credea, ca mulți oameni din România, că într-adevăr comunismul îi va ajuta pe oamenii săraci să se ridice. Ca mulți alții, tatăl meu a crezut în comunism, dar s-a înșelat și a fost foarte dezamăgit de turnura pe care a luat-o bolșevismul. El avea un atelier personal și n-a mai putut să lucreze ca particular, ajungând să trăiască pe banii mamei. Mama era cea care ne ținea, pe mine și pe sora mea. Lucra într-o fabrică și ținea foarte mult ca noi să ne facem studiile. Nu știu motivul pentru care un om se sinucide.” O asemenea traumă nu va fi uitată întreaga viață. Se refugiază în poezie, devine membră a Cenaclului „Theodor Neculuță” și debutează în revista „Luceafărul” în 1959, pe când era încă elevă la Liceul „Gh. Șincai”. Urmează Institutul Pedagogic de trei ani din București (1960-1963), iar mai apoi Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității București (1963-1967), devenind, în 1964, membră a Cenaclului „Nicolae Labiș”, condus de Eugen Barbu, ce funcționa pe lângă revista „Luceafărul” (redactor-șef, același Eugen Barbu, anteriormente Dan Deșliu, director: acad. Mihai Beniuc, președintele Uniunii Scriitorilor).

În cadrul ședințelor de cenaclu avea să-l cunoască, în 1964, pe Nichita Stănescu. Au intrat în vorbă. Era deja cunoscută, își pregătea primul volum. Tot în interviul din 2010, Gabriela Melinescu povestește: „cum Dante s-a îndrăgostit de Beatrice sau Petrarca de Laura: te îndrăgostești fără motiv, dintr-o privire. Nu ca astăzi, fiindcă vrei să faci amor cu cineva. Apoi am început să ne vedem. Eu eram foarte flatată că Nichita era îndrăgostit de mine. De fapt, am aflat asta ulterior, fiindcă el mi-a mărturisit dragostea printr-o scrisoare.” S-a lăsat influențată de Nichita, au avut o relație de iubire de zece ani, chit că el era și a rămas căsătorit cu Dora, dar tot Nichita era cel gelos. De la marele poet a înțeles ce înseamnă să scrii, „fiindcă nu e vorba doar de nevoia de confesiune, ci mai ales de creație.” De altfel, Nichita Stănescu o și promovează în „Gazeta literară” (nr.5/1965), în articolul „Lirismul și sfera realului”, prin care-i dă o replică lui Radu Boureanu, subliniind meritele unor tineri poeți, precum „Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana și Gabriela Melinescu (...), poeți pe care critica literară i-a încurajat, pe drept cuvânt, dar care nu s-au bucurat de o analiză mai profundă a semnificației lirismului lor, deși putem afirma că ne aflăm în fața unor valori de primă mărime”.

Gabriela Melinescu își va lega numele de revista „Luceafărul”, în care nu numai că a debutat și a publicat constant, dar la care a lucrat și ca redactor, după absolvirea facultății, din 1967 și până în 1975, an în care se stabilește în Suedia, după căsătoria sa cu editorul belgian René Coeckelberghs, om care era, la momentul cunoștinței, căsătorit, cu doi băieți. Nu va uita de iubirea pentru Nichita, traducându-l în suedeză. Rene își intră în rolul de mare editor, obține prefața de la șeful Academiei suedeze de atunci, Artur Lundkvist, un scriitor care îl aprecia pe Nichita și voia să i se dea Premiul Nobel. Dar Nichita refuză să participe la propria lansare de la Stockholm, din gelozie, putem spune, ratând și Nobelul! Pe care îl merita.

Revista „Luceafărul” (fostă „Tânărul scriitor”) era, în acei ani, destul de liberală. Chiar dacă organiza concursul literar cu tema „Munca pentru desăvârşirea construirii socialismului în patria noastră”, cu premii uriașe (premiul I la poezie era de 2000 de lei, la proză – de 3000 de lei, la critică literară – de 3000 de lei, la piese într-un act – 4000 de lei, printre laureații de la secțiunea „critică literară” numărându-se și Marin Sorescu). Unii tineri, probabil, cu gândul la asemenea premii ori din convingere (de ce nu?!), scriau poezii dedicate construirii socialismului, dar alții nu, precum Gabriela Melinescu. Revista (bilunară) are o asemenea deschidere încât, în nr. 1/1960, prin Gh. Achiței, viitorul mare estetician, critică volumul „Sub semnul revoluției”, realizat de Mihai Gafița, cel care vorbea de tinerii poeți ca fiind „generația socialismului”! Astfel, în articolul „Debutanți 1959”, Achiței atrage atenția că: „imaginile, ideile, procedeele circulă de la un poet la altul cu relative modificări. Dintr-o mentalitate greșită, nu întotdeauna

tinerilor li se spune destul de răspicat adevărul. Condițiile de seră, cocoloșirea greutăților începutului s-au dovedit întotdeauna nefaste pentru orice începător”. Dar puțini poeți țin cont de această mănușă aruncată. Prozatorii, în schimb, sunt mai atenți.

Să nu se înțeleagă că dispăruse proletcultismul, promovat de la cel mai înalt nivel. De exemplu, în nr.3/1 februarie 1962, revista publică pe prima pagină „Cuvântarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la Conferința pe țară a scriitorilor”. La un moment dat, Dej subliniază: „Principiile realismului socialist sunt călăuza sigură a scriitorilor noștri în activitatea lor creatoare”. Dar Gabriela Melinescu merge pe drumul ei. În poezia „Necaz” suferă pentru că: „Ud de lacrimi mi-este tot obrazul/ Nu pot să mă-nfrâng, deși sunt om,/ m-a cuprins în chingă strâns necazul: a tăiat vecinul meu un pom” (nr. 15, 1 august 1960); în poemul „Mâine” scrie: „Mâine-şi vor pierde umbra copacii pe zid,/ zorii vor soarbe rouă din pumni de pământ ca din blid” (nr. 20, 15 octombrie 1960). Tot neproletcultiste sunt și poeziile „Litere”, „Drumul”, „Manifest”, „Plopii”, „Mărturisire”, „Cântecul” (nr.12, 15 iunie 1961) sau „Lângă cerul Dunării”, „Dăruire”, „Inel” (nr.23/ 1 decembrie 1961). În schimb, în acest număr 23, George Cristea Nicolescu (Miron Cordun) publică poezia „Colectiviștilor din satul meu”, după ce, la 15 aprilie 1960, viitorul mare poet piteștean publicase „Partidului”. Ori, în același număr, Ovidiu Genaru – „Portret de activist”, iar Grigore Hagiu – oda intitulată „Lenin”. Iar Ana Blandiana, într-un alt număr, cântă pe „Cosmonaut” (Gagarin, firește), iar Constanța Buzea îi laudă pe „Constructori”.

În schimb, pentru Gabriela Melinescu nu există cenzură sau ascultare de Dej. În nr. 11 (1 iunie 1962), îi apare poezia pacifistă „Veghe”, din care cităm: „Somn cu pleoape închise,/aparentă fugă-n neștire./Doarme iubitul,/crâng în care plouă lumina subțire/.../ Și mă robește în vis durerea cu patru văluri/și mă trezește încrederea – știu/copiii n-au să mai fie soldați/și cred în aceste simple/adevăruri”. Și, peste câteva luni, în „Vis”, poeta își permite și un vers naiv precum: „Deșertul avea pomi înalți cu fructe”. Pas cu pas, poeta își construiește propriul univers poetic, propriile teme, propria poetică, apasă pe coarda confesiunii. Se pot cita numeroase alte versuri, din anii următori, versuri fără concesii făcute regimului, și care se vor regăsi ca atare în volumul de debut. Nu publică mult, îndeosebi în „Luceafărul”, dar o găsim și în „Tribuna” (în 1965). În 1963, în „Mișcarea culorilor”, scrie nonșalant: „culorile-s iubirea nimănui,/dar din iubirea fiecărui om născute/Am nobilat natura în univers/culorile cutezătoare antene/și se adună atât de omenesc/în curcubeul zilei pământene”. Sau eroticul poem „Cântec cu toată gura”: „Aș putea cu trupul meu dansând/să-i împodobesc frumos pereții/Sunt bolnavi obrajii mei de dor/Arde tot pământul unde trec băieții”. În 1964, același univers liric, în poezii precum „În locul oglinzii”, „Poveste de iarnă” ori în superba „Albastru de Voroneț”: „Mai departe se-ntrerupe/cerul vieții, nefirește.../Meșterul nemaivăzut/ca izvorul s-a pierdut/ceru-n ochiul drept lipsește”. În anii următori, la fel.

La 26 septembrie 1963, ziarul „Scânteia tineretului” reține și numele Gabrielei Melinescu pentru poezia „Proba focului”, remarcată la concursul „Cele mai frumoase poezii”. Și dacă e să dedice versuri, o face pentru Eminescu. Nu Lenin. Ziarul „Scânteia” din 6 iunie 1964, vorbind de „Zilele Mihail Eminescu”, menționează prinosul de recunoștință față de „neîntrecutul maestru al liricii românești. Versuri închinate lui Eminescu semnează Radu Boureanu, Gh. Tomozei, Marin Sorescu, Mihai Negulescu, Gabriela Melinescu”. Eugen Barbu, șeful (său) de revistă și de cenaclu, în interviul acordat „Scânteii tineretului” (3 iulie 1964), „De vorbă cu Eugen Barbu”, arată că „Luceafărul” este „o revistă scrisă de tineri, pentru tineri”, cei mai buni fiind: Marin Sorescu, Ion Alexandru, Gabriela Melinescu și George Bălăiță. Eugen Simion, în „Gazeta literară” din 13 august 1964, în partea a treia a studiului său despre „Universul poeziei noastre contemporane” o pune pe Melinescu alături de Tomozei, Baltag, Nichita, Păunescu, Blandiana.

Primul studiu special scris pentru ea îi aparține lui Gabriel Dimisianu. Acesta prezintă un profil liric (în „Luceafărul”, nr. 16, 1 august 1964) în care arată: „Numele Gabrielei Melinescu nu l-am întâlnit de prea multe ori în revistele literare, poeta a tipărit relativ puține lucruri, dar acestea, e adevărat, îndeajuns de concludente pentru a face să se vorbească despre talentul ei ca despre o certitudine (...) E o poezie inundată de lumină în versurile Gabrielei Melinescu, o poezie a setei frenetice de viață, a francheței și a generozității, un patetism al afirmării impetuoase, romantice, sentimente care însoțesc, de altfel, întreaga creație a generației tinere.” Rândurile acestea vor constitui prefața la prima ei carte, „Ceremonie de iarnă”, trimisă repede la tipar la colecția „Luceafărul” la 26 octombrie 1964. Bunul de tipar este din 18.12.1964, dar apare în primele zile din 1965 într-un tiraj de 1640 exemplare broșate. Își găsise de la început un timbru personal, deși, cum avertizează G. Dimisianu cu temei, există și poezii „mai puțin realizate”.

După debut, reacțiile critice sunt numeroase și, toate, pozitive. Nu pentru frumusețea ei, precum a Anei Blandiana, ci

pentru inteligența scăpărătoare. Anunțul debutului e făcut de „Scânteia tineretului", la 3 ianuarie 1965. Tot un anunț, în nr.1 din „Gazeta literară", îi aparține lui Nicolae Manolescu. Un altul, de „Flacăra". Manolescu va reveni cu o cronică, prima, în „Contemporanul" (nr.10, 5 martie 1965): „La G. Melinescu fermecătoare este spontaneitatea, vocea, poate neformată, dar neafectată și tandră. Poeziile ies rareori din stilul confesiei celei mai directe, sunt fluente și muzicale, aproape niște cântece". Marin Sorescu o elogiază, la rându-i („Luceafărul", nr. 17). Ion Lungu, în „Tribuna" (nr.11/65), scrie despre cartea de debut „Ceremonie..." că „De la început și până la sfârșit simți că te afli în prezența unui cântec direct și frust al adolescenței generoase". Lucian Raicu, în „Gazeta literară" (nr.24, 10 iunie/1965), arată că „Poeta nu se cenzurează (...) Este siguranță de sine și firesc orgoliu feminin, instinct adevărat și emoție a simțurilor (...) un erotism mai substanțial abia desprins din dispozițiile copilăriei". Dar poeta are parte și de lauda lui Șerban Cioculescu: „Poate că în <Ceremonie de iarnă>, de Gabriela Melinescu, cu toată aria sa mai restrânsă, să cuprindă și emoția cea mai naturală, mai genuină" (articolul „Originalitatea liricii noastre noi", „Viața românească", nr.8/1965). Rânduri elogioase mai apar în „Viața românească" (Ion Pop), „Ramuri" (ancheta redacției), „Gazeta literară" (V. Arachelian), „Lupta de clasă" (nr.3, nesemnat), „Amfiteatru" (Ion Băieșu), „Iașul literar" (Zaharia Sângeorzan), „România liberă" (Aurel Martin), „Cronica" etc.

Debut, așadar, triumfător. Urmează alte cărți, premii, până la stabilirea în Suedia. Poate pentru a obține viza mai repede, Gabriela Melinescu scrie „Pământul patriei" ce apare în volumul, din 1975, „Rapsodie pentru alegeri", o „culegere de poezie patriotică realizată cu concursul Uniunii Scriitorilor pentru manifestările artistice dedicate alegerilor de deputați în Marea Adunare națională și consiliile populare". Redăm toată poezia: „Pământul patriei e mai frumos/adolescent, copil și matur,/măreț prin simplitate și înțelepciune/și miros de care eu nu mă mai satur.// Republica în visuri a crescut/în toate sensurile luminată,/purtându-și trupul însuși scut/și sabie fiind luptelor deodată// Rotindu-se ca o planetă vie/pe propria-i orbită și contur,/ făclie veșnică, solie,/către destinul cel mai pur,// Cântată de bătrâni și tineri,/de verbe și de sentimente,/de râul și de ramul verde,/de spațiile acestei lumi prezente."

Astăzi, Gabriela Melinescu nu mai suscită interesul criticii, vorba lui Nichita, din 1965. Nicolae Manolescu nu o cuprinde în volumul de cronici „Literatura română postbelică. I. Poezia. Lista lui Manolescu", iar în „Istoria critică" o expediază, la pag. 1397, la „autori de dicționar". Da, este în toate dicționarele ca reprezentantă de frunte a generației '60. Alex Ștefănescu, în „Istoria" sa, nu-i acordă un capitol separat, cel al generației sale, incluzând-o într-un „Panoramic", alături de Cezar Baltag, Mircea Ivănescu, Alexandru Andrițoiu, vorbind acolo de „pitorescul balcanic" și de „lirismul (său) sărac, dar autentic". Marin Mincu, în „Panorama" sa, nu o reține printre poeții importanți ai secolului trecut. În rest, regretul poetei de a nu fi avut copii și de a-și duce viața la azil...

Jean DUMITRAȘCU

Focuri interioare

Ingenios denumită ***Refugiu pentru ochi de toamnă***, noua expoziție de pictură și grafică a lui **Alex Ivanov** a avut loc între 29 august și 11 septembrie 2022 la Galeria *Foaier* a Cercului Militar Național. Aici, cei ce apreciază arta de înaltă calitate vor găsi inedite voci ale misterului și atitudini plastice numai bune pentru a fi descifrate, un lirism structural cu ample potențialități incandescente. Fiecare tablou spune câte o poveste, totul ramificându-se înspre zone imaginare unde nu poți păși decât în anumite condiții. Pare că ne sunt deschise nebănuite porți interioare, în direcția acelor tainice pulsiuni încă pline de dorință.

Alex Ivanov revelează anotimpuri vibrante, portrete a căror încărcătură dramatică este subliniată cu acuitate, naturi statice situate sub steaua melancoliei sau variate păsări descinse dintr-o falie onirică însemnată. Culorile sunt foarte atașante, în sensul tonurilor pătrunzătoare. Unele tablouri amintesc de personaje celebre din orizontul literaturii. Astfel, îi întâlnim pe enigmaticii Pașadia și Pantazi, corifei în templul matein al Crailor de Curtea-Veche. De undeva aproape, reprezentarea picturală a lui Andrei Rubliov are un special aer sărbătoresc. Imediat îl recunoaștem pe cel care învinge moartea. Poeticitatea expoziției lui Alex Ivanov e o calitate impresionantă, definitorie pentru natura artistului. Piesele grafice, tumultuoase, au virtuți greu comensurabile. *Cutia Pandorei* eliberează voluptăți plastice de un rafinament accentuat. Avem impresia atingerilor oceanice. Focuri interioare. Metaforă și desene metamorfice. Tablourile din expoziția lui Alex Ivanov pun în prim-plan strălucirea farmecului, călătorii lunecătoare adeseori apropiind neliniști.

Octavian MIHALCEA

ANGHEL DUMBRĂVEANU LA „MERIDIANUL TIMIŞOARA”

Ocupându-se de „generaţia socialismului” în documentatul şi tendenţiosul său serial din *Cafeneaua literară*, Jean Dumitraşcu s-a oprit, chiar în două rânduri, asupra lui Anghel Dumbrăveanu, reţinând voluptuos, sub lupa analizei, doar „balastul proletcultist”. Încercăm, construind un profil credibil, să aducem şi alte contribuţii, refuzând păgubosul tratament maniheic aplicat unei strălucite generaţii, cea care, în pofida vitregiilor, plătind tributul propagandistic, s-a eliberat treptat de chingile realismului socialist. Cum trudesc la *O istorie politică a literaturii române postbelice*, anunţată de-altminteri în volumul *Politică şi canon literar* (Editura *Eikon*, 2021), articolele d-lui Dumitraşcu aduc, recunosc, informaţii preţioase; dar nu mă împac cu perspectiva negaţionistă, aruncând în tomberoanele Istoriei literare, în absenţa unei percepţii contextuale, producţia unei epoci, văzută, nedrept, ca o „Siberie a spiritului”, fără o discuţie onestă, cu plusurile şi minusurile de rigoare, asupra fiecărui creator.

Să ne întoarcem, însă, la „cazul” Anghel Dumbrăveanu. Să reamintim fugitiv că, la 3 august 2015, în Parcul Central, cu prilejul Zilei Timişoarei, a fost dezvelit bustul poetului Anghel Dumbrăveanu, realizat de Aurel Gheorghe Ardeleanu, cel care, în ochii lui Nichita, a fost „un coleg desăvârşit”; şi care, prin diplomaţie şi generozitate, conducând atâţia ani filiala Timişoara a Uniunii Scriitorilor, s-a dovedit, ca *maestru al protocolului*, un „bun creator de relaţii” (cf. Cornel Ungureanu), un *om-punte* şi, în ipostază scriitoricească, un nume emblematic al spaţiului banatic. Cum de numele său se leagă, în primii ani postdecembrişti, şi o mai puţin cunoscută experienţă revuistică, aducem, din acest unghi, câteva informaţii, utile închegării unui portret întregitor, fără a trece sub tăcere jenantele texte de început, inventariate acribios de Jean Dumitraşcu.

*

Poet, prozator şi traducător, Anghel Dumbrăveanu (1933-2013) debuta cu versuri în *Scrisul bănăţean* (1952), după ce, ca gimnazist, încercase o tentativă revuistică, rămasă în manuscris. În 1953 se angajează ca redactor la *Scrisul bănăţean*, devenită, ulterior, *Orizont*, unde va rămâne până în 1990 (ca secretar general de redacţie şi redactor-şef adjunct). Este şi secretar al Asociaţiei scriitorilor din Timişoara (1969-1990) şi membru în Consiliul de conducere al Uniunii Scriitorilor din România (1972-1990). Între 1990 şi 1994 editează revista *Meridianul Timişoara* (ca redactor-şef), funcţionează câţiva ani ca director în Ministerul Culturii şi se ocupă (din 1996, ca redactor-şef) de revista *Rostirea românească*, împreună cu Mircea Tomuş, dispărută şi ea.

Primul număr al săptămânalului *Meridianul Timişoara*, ca iniţiativă a poetului ostracizat, eliminat din redacţia *Orizont*-ului, apărea la 20 aprilie 1990, fiind tipărit la Bucureşti (Palatul *Universul*), adunând un *comitet* restrâns: Marian Drumur (secretar general de redacţie), Adrian Dinu Rachieru, Aurel Gheorghe Ardeleanu şi Ildiko Gaboş. În *Cuvântul de început*, conceput ca articol-program, se anunţa directiva noii publicaţii, doritoare a-şi face loc „spre inima cititorului”, încurajând explozia tinerelor talente. Noua revistă se ivea într-un context tulbure, în plin vacarm postdecembrist; explozia presei din acei ani oglindea democraţia noastră născândă, „isterică”, convulsiile momentului, ebrietatea libertăţii şi, desigur, politizarea feroce care cuprinseseră România. În acel context încrâncenat, polarizat, *Meridianul Timişoara* se dorea, paradoxal, o iniţiativă culturală, străină de pulsiunile vindicative, devenind chiar, ca „verticală a sufletului românesc”, *o revistă de opinie, literatură, artă şi cultură*. Evident, editorialele, îndeosebi, luau – inevitabil – pulsul acelor ani febrili, de răsfăţ mediatic, cu interminabile cozi la ziare, încurajând proiecte himerice, de scurtă respiraţie (cum s-a dovedit în numeroase cazuri).

Totuşi, revista a rezistat patru ani, ultimul număr apărând în martie (nr. 2-3/1994) şi nu în ianuarie, cum e consemnat în DGLR, în rezumatul (corect, altfel) propus de Ileana Ciocârlie. Semnalăm că publicaţia, răsărită în acei ani care, triumfalist, anunţau că *totul părea posibil*, s-a bucurat de semnătura unor nume prestigioase. Chiar în numărul prim, de pildă, era găzduit „un interviu” cu Vladimir Ilici Lenin, „provocat” de Milorad Benţe (nimeni altul decât Dumitru Radu Popescu, ascuns sub pseudonim o vreme, un colaborator statornic). Îndeosebi, amicii poetului (nu puţini!) nu ezită a-i încredinţa texte (Şt. Aug. Doinaş, P. Stoica, Radu Theodoru, Horia Zilieru, M. Sântimbreanu, Ion Budescu ş.a.), alături de numeroase *inedite* (mai ales Nichita Stănescu, Al. Philippide, L. Dimov, Radu Gyr, Ion Caraion, Ben Corlaciu), păstrate grijuliu în sertarele poetului, din vremuri „orizontiste”, bănuim. Încât anunţata deschidere, promovând *nume noi*, se lasă aşteptată. Începând cu numărul trei, colectivul se lărgeşte, fiind cooptaţi P. Stoica, Radu Theodoru, Mircea Tomuş şi G.I. Tohăneanu, cu gustata sa rubrică *Povestea vorbei*. Lângă articolele de atitudine şi anchete („starea” oraşului-martir, alegerile de la Uniunea Scriitorilor, *Literatura, încotro*?, *Disidenţă* şi *Rezistenţă* etc.), cronica literară (semnată de A.D. Rachieru, devenit redactor-şef adjunct), numeroasele traduceri, sub genericul *Universalia*, bogata eseistică (prin D. R. Popescu şi Mircea Tomuş), spectacolul artelor, rubrica

de sport (cu Miroslav Giuchici la timonă) au asigurat prestigiu publicaţiei. Odată cu nr. 4/1993, *colegiul redacţional* include şi alte nume: L. Cerneţ, E. Dorcescu, Deliu Petroiu, Al. Balaci şi Crişu Dascălu, ultimul semnând un editorial de ecou despre aromâni (*Kurzii Europei*). Traducerile se înmulţesc, contributori principali fiind Viorica Bălteanu (italiană) şi Neboişa Popovici (sârbă), se publică masiv poezie, sfidând *trend*-ul epocii, cunoscând o feroce politizare. Dar „aventura", previzibil, se încheie odată cu nr. 2-3 (55-56)/1994, *Meridianul Timişoara* rămânând, aşa cum şi-a propus, „o verticală a sufletului românesc".

Negreşit, această iniţiativă culturală nu poate fi despărţită de numele lui Anghel Dumbrăveanu, reprezentant de seamă al spaţiului banatic, chiar dacă N. Manolescu, în controversata sa *Istorie critică*, îl ignoră, ca şi Alex Ştefănescu, de-altminteri, pomenindu-l doar pentru a ne anunţa că, în 1961, poetul îşi face „apariţia" cu placheta *Fluviile visează oceanul*. Un debut cu cinci poezii leniniste, în faţa căruia, ne reaminteşte Jean Dumitraşcu, „toţi ridică pălăria". Urmat de titluri „mai respirabile". Încât un rezumativ profil liric ni se pare necesar, reluând şi aprecieri mai vechi (v. volumul nostru *Generaţia orfelină*, Editura *Ideea Europeană*, 2014, pp. 157-162).

Anghel Dumbrăveanu propunea, cu tenacitate tematică, cum repetat s-a observat, o lirică de elegantă caligrafie, invadată de sărbătoresc, atentă la ceremonial, descoperind duminicalul în cotidian. Poetul oficia cu orgoliul apartenenţei la o gintă nobilă (supărăcioasă, cum prea bine se ştie). Or, aleasa investitură impunea poza. Dar acest maestru de ceremonii, cu chip de efeb, rătăcea în ţinuturi himerice, purtat de puterea visătoriei. Descoperim aici o pornire narcisiacă; poetul, cultivând politeţea onctuoasă şi curtenia gestului, avea nevoie de auditoriu. El ocheşte fugitiv oglinda, se autocontemplă, preocupat de solemnitatea ce drapează grija stilistică. Descins din ordinul cavalerilor, Anghel Dumbrăveanu dezvoltă un romantism de interior, curgând maiestuos, fără rupturi spectaculoase; guvernat, adică, de ceremonial, dar dezbrăcat – prin esenţializare şi stilizare – de podoabele unui gust baroc, cheltuindu-se în spaţiul ilimitărilor poeziei şi încercat – fără a se trăda – de bucuriile şi durerile scrisului. *A fi înseamnă a fi poet, a trăi întru poezie.* Cordialitatea şi protocolul, diplomaţia literară şi boema însoţesc accesul în acest univers liric, de preţiozitate metaforică şi vădită afectare calofilă, la începuturi. Plus, desigur, erotica de partid.

Un alt Anghel Dumbrăveanu oferă ultimele volume. Poetul îşi păstrează repertoriul tematic, dar câştigă în gravitate. Reveria de altădată, colorând un decor erotic, devine introspecţie; claustrarea nu e disperată, deşi îndoiala şi ezitarea îşi fac loc „între pereţii toamnei". Spaţiul liric se restrânge la dimensiuni domestice, solitudinea şi tristeţea nu macerează tandreţea. Poetul nu e bântuit de angoase dizolvante, fereşte poezia sa de acizii depresiei. Metamorfozele sensibilităţii invocă târziul şi departele; „e nefiresc de târziu" – va spune poetul, râvnind către / spre un ţinut fabulos, unde veghează, ca într-un scenariu arhetipal, „umbra zeiţei", dezvoltând o *himerogonie* (cf. Crişu Dascălu).

Imaginarul lui Anghel Dumbrăveanu, îndatorat unor obsesii tematice, populat cu motive recurente (visul, drumul, marea, Femeia – „o amforă de cântece") a îmbrăţişat linia evazionistă (poetul fiind captiv în *Iluzoria*), sub prestigiul modelului baconskyan. De-altminteri, ca apropiat al revistei *Steaua,* a cultivat limbajul „înalt", de origine simbolistă, rostirea grav-solemnă şi gesticulaţia stilizată, rarefiată, atingând – prin abstractizare – „irealitatea reveriei", cum nota Ion Pop. Declarându-se „ostaticul unor puteri nelămurite", el acuză, odată cu tematica aşteptării, un apăsat ton deceptiv-elegiac, trecând, fără a o părăsi întru-totul, de la poeticitatea convenţional-emfatică la „întâmplările simple ale vieţii". Încât, fixat, aparent, într-o formulă, Anghel Dumbrăveanu şi-a construit, răbduriu şi inteligent, un destin. Fidelitatea faţă de sine n-a strangulat înnoirea, deşi sentinţele critice, acumulate în timp, calibrul elogiilor, fluxul opiniilor sedimentate evidenţiau, mai degrabă, o superioară monotonie, de certă melodicitate şi farmec sentimental, vânând efecte stilistice. Totuşi, dimensiunea nostalgică erupe şi ultimul Dumbrăveanu, acuzând „lucrarea timpului" şi, inevitabil, „pândele vieţii", urcă înspre o meditaţie asumată, de încărcătură reflexivă, împinsă chiar în zonele metapoeticului. O luciditate severă descoperă îndoiala şi vulnerabilitatea. Încât, Axios-tracul (o altă identitate a poetului) îşi molcomeşte singurătatea şi evocă, sub aparenţa calmului, un tragism difuz, aşezat sub pecete elegiacă.

Fireşte, sigilat de altă vârstă, când iarna dă „viclene târcoale", poetul nu mai ia „cu pumnii lumină / Din morile vremii". Din punctul numit *Tematica umbrei* (1982), lirica lui Anghel Dumbrăveanu, acuzată de afectare, îşi va accentua sentimentul întomnării. Retorica gestului îmbrăca o latenţă dramatică. Cântul solar cunoaşte tonul îndoielii. Decorativul poartă o sarcină reflexivă, frazarea muzicală se încarcă de fior meditativ. O continuitate, în pofida acestei schimbări de program poetic, nu poate fi ignorată; dar direcţia emfatică pierde teren, austeritatea, frângerea zborului îngână un lirism al incertitudinilor. Atins de „frigul altor vârste", împresurat de noapte, acest lirism rememorativ respectă ceremonialul sobru, iubind sugestia şi asceza.

Poetul, cândva „arbor călător", este condamnat la claustrare şi descoperă „silabele frigului"; templul marin, odaia goală, moara de vânt ne ajută să developăm *înţelesurile thanatice* ale călătoriei. Dar ascultând „clopotele orelor reci" sau privind îndărăt, contemplând „rănile unui drum care curge", descifrând un alfabet neştiut, poetul nu părăseşte Ţara Himerei şi nu devine un anxios. Neliniştea dă târcoale, întunericul, ceaţa se înstăpânesc. Mânată de impulsuri contrarii, această poezie acuză regresiunea, „desfrunzirea iluziilor", „gustul cenuşii"; de fapt, călătoria în spirală, circuitul etern, extincţia şi renaşterea, regenerarea prin Eros, seminţele sfâşiind „muţenia lutului". Poemele, se vede, gravitează în jurul unui nucleu obsesiv. El defineşte emblematic un univers liric, cu obsesii migratoare, în resemnificare, sub-textualizând o dramă (cum observase Valentin Taşcu).

Arhitect grijuliu al propriei deveniri, debutând negrăbit, totuşi prudent (*Fluviile visează oceanul*, 1961, cu o *Prefaţă* de Ion Bănuţă, anunţând „un talent real"), într-un context care, timid, refăcea legăturile cu tradiţia boicotată, Anghel Dumbrăveanu, cu un acut sentiment al timpului, s-a înstăpânit pe un imperiu „de singurătate şi ceaţă". Tălmăcind sentimentul autumnal („se înserează în mine"), pierderea iluziilor şi solitudinea vârstei, el întrupa o sinteză elegiacă, pregătind poetica nocturnului; timpul visării („fără

margini”, cândva) face loc „viclenelor târcoale” ale iernii, prevestind noaptea „ilimitată”. Dar melancolia nu cade în angoasă, după cum celebrarea Femeii („ca plăcută capcană”) îngăduie, prin repetate rememorări, voluptuos-teatrale, bolnave de langoare, expurgate de carnal, notarea imagistică a absenţei, declinul existenţial, regresia, risipirea. Poetul însuşi ne avertiza: „a rămas ceva din mine pretutindeni”. Un eros asumat arhetipal, aşadar, conciliind stări contrare, „personalizând” tema crizei (în *Predica focului*, de pildă, anunţând o altă etapă, a distanţării de sine), eliberându-se de „artificiile metaforismului preţios”, cum observa Ion Pop. Şi care, prin poetizare, cultivând ceremonialul, îmblânzea suferinţa şi domolea, pe un ton sacerdotal, muzicalizând discursul, un fond dramatic. Cândva poet apolinic, invocând soarele, lumina, seminţele etc., autorul *Iernii imperiale* se refugiază în defensivitate.

Apoi, în turbulenţa primilor ani postdecembrişti, poetul a traversat o perioadă seismică. Dar Anghel Dumbrăveanu a însemnat enorm pentru viaţa literară timişoreană, fiind un *scriitor-punte* prin contactele şi amiciţiile sale, sprijinind decisiv afirmarea talentelor din zonă şi rămânând o amintire luminoasă. *Hidalgozaurul* (cf. Nichita Stănescu) a fost „un coleg desăvârşit” şi, ne reamintea Cornel Ungureanu, un „bun creator de relaţii”, stimulând viaţa Asociaţiei. Şi exprimând, alături de congeneri, metamorfozele poeziei noastre, desferecând izvoarele lirismului, chiar dacă, uitat „în camera lui Lenin”, cum notează satisfăcut Jean Dumitraşcu, a fost uitat şi de noile istorii literare.

ADRIAN DINU RACHIERU

Mesaje la aniversarea celor 20 de ani ai revistei *Cafeneaua literară*

Virgil Diaconu și redacția sa girează un periodic situat pe cursul novator al publicisticii lipsite de preconcepţii…

„*Cafeneaua literară* aduce un suflu proaspăt, o eliberare de sub eticheta propoziţiilor acreditate undeva «sus» şi a clişeelor.

Aşadar, Virgil Diaconu girează un periodic situat pe cursul novator al publicisticii lipsite de preconcepţii, ce încearcă a se întemeia pe propria conştiinţă.”

GH. GRIGURCU

Cafeneaua literară reprezintă o continuă provocare aruncată revistelor din Bucureşti…

„În Piteşti, unde locuieşte, Virgil Diaconu a înfiinţat câteva reviste de cultură, cea mai cunoscută fiind *Cafeneaua literară*, pe care o conduce în prezent. *Cafeneaua literară* reprezintă o continuă provocare aruncată revistelor din Bucureşti, prin interviuri curajoase (uneori agresive) şi prin polemici.”

ALEX. ȘTEFĂNESCU
(*Plumbul transformat în aur, România literară*)

Redacția *Cafenelei* a atras colaboratori de prestigiu din toate „geografiile” literare de azi

…*Cafeneaua literară*, revista de la Pitești (director Virgil Diaconu, redactor-şef Marian Barbu) este un *locus amoenus*, un spațiu unde mi-ar plăcea să beau cafeaua... Virgil Diaconu este un partener sârguincios de anchete (despre Eminescu, poezie, relațiile dintre scriitori) care au atras în paginile revistei colaboratori de prestigiu din toate „geografiile” literare de azi. Poți apoi să divaghezi cu Jean Dumitrașcu despre ”Generația ’60”, despre colaboraționismul protagoniștilor (văd în spatele rubricii ESEU o carte pe care de-acum o aștept). Inspirate, mereu cu cartea la zi îmi par și paginile Denisei Popescu, Liliana Rus. Dar, la rubrica „Lector” redacția are asul de pică al neobositului Gh. Grigurcu, redutabilul critic din arealul apropiat. Multă poezie bună, a locului - cum și se cere unei reviste - , traduceri din poezia lumii și din texte critice despre poezie mi se par mereu bine selectate, unele chiar în premieră la noi. Așadar, la 20 de ani, revista și-a găsit o structură proprie, este de urmărit cu folos. Multă putere de muncă, tenacitate și rezistență le dorim colegilor de... cafenea din Pitești de la *Poesis*!

GEORGE VULTURESCU,
poet, critic literar, redactor-șef revista *Poesis*

Revista este o prezență vie, străină de localismul delirant

În mica și agitata noastră lume literară, prea obsedată de clasamente, în aglomeratul peisaj revuistic ulcerat de vanități, *Cafeneaua literară* face o figură aparte. Sunt un vechi cititor / colaborator al revistei piteștene, urmărind cum opinatorii, slalomând printre efemeritățile prezentului, încearcă să împace avântul scriptorian al nației cu justiția estetică. Și constat, cu încântare, că revista are nerv polemic (inițiind, prin cel care o păstorește, anchete de ecou), că este deschisă (permeabilitatea nerefuzând verticalitatea!), că nu fuge de calificări tăioase, menajând nume sonore. Este o prezență vie, străină de localismul delirant, gâdilând unele orgolii. Și, mai ales, nu figurează pe lista revistelor ancilare (cu voia lor) și nu găzduiește critici-impresari, risipind elogii umflate. Așadar, viață lungă și izbânzi pe măsură. Sau, cum ziceau strămoșii: VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

ADRIAN DINU RACHIERU,
critic și istoric literar

Cartografii ale durerii

O carte care a fost scrisă cu mult timp înainte ca ea să vadă lumina tiparului, pentru că în literatură, la fel ca în viaţă, lucrurile sunt uneori complicate, a apărut de curând la *Editura Tracus Arte* (2022) şi poartă numele **Un râu negru poemul**, nume pe care autoarea, poeta **Coniţa Lena** (Elena Predescu), l-a ales pentru că el defineşte cel mai bine adâncimea trăirilor sale.

Spre deosebire de poezia din cărţile anterioare, poezia din noul volum se dezvoltă pe o altă axă poetică, având o abordare lirică cu totul diferită. Coniţa Lena pune în ramă un tablou răscolitor al stărilor sale lăuntrice, pe care numai un om rănit profund, până în ultima sa celulă, le poate trăi. De la o poezie la alta, aceste stări se multiplică (şi împietresc) în dinamica şirului de experienţe de viaţă dureroase care le-au generat.

O poezie-spasm, o poezie ca un arc încordat la maxim, dar care nu va slobozi niciodată săgeata (deşi ţinta este foarte aproape), o poezie vie care te frânge, al cărei vuiet îţi intră în carne, în sânge, un mesaj lansat dintr-o durere abisală – iată ceea ce găsesc în radiografia acestei cărţi.

Coniţa Lena examinează cu luciditate, dar şi cu multă revoltă, straturile existenţei sale, ea nu se „destăinuie“, versurile sale sunt mărturii adânci, descătuşate de lustru, aduse pe teritoriul poeziei printr-o detentă particulară.

Vorbeam despre o durere aproape distrugătoare, un fel de strigăt de ajutor al unui poet (şi om) neînţeles, o tânguire biblică pe care eu o găsesc (şi o doresc) vindecătoare. Coniţa Lena se scrie pe sine în rafale, versurile sale ies la lumină curăţate de dileme, ea nu se sfieşte să vorbească despre moarte, chinuri, umilinţe, frici, sânge, boli, invidii strălucind ca „lama ghilotinei“, folosind cuvinte aspre, iuţi, cu accente patetice. „Apocaliptic e poemul“, spune poeta, „o rană suindu-şi lin Golgota“:

„să mă ridic din moarte/ să mă ridic din umilinţă/ şi să spun:/ chinul meu un suvenir fără preţ/ doar pentru câinii mei/ pentru care m-aş prostitua o viaţă.“ (*Câinii nopţii*)

Bocetul pentru pierderile majore din viaţă, în care este invocat Dumnezeu („putere, putere, Doamne“), mutarea în Ou („Pereţii mei gri/ pergamente întinse peste o mare moartă/ neconsemnată în nicio Biblie“), câinii, aceşti paji care nu se dezlipesc de stăpână, păzitori de nădejde ai casei – „biserica tuturor arderilor“ – („Câine şi om/ închişi într-o carte/ închişi într-o lume/ închişi într-o viaţă“), scot la suprafaţă omul real, cu experienţele unei vieţi trăite autentic, pus în faţa unor situaţii limită, în singurătatea şi în neîmplinirile sale:

„Am umblat pe drumuri fără nume,/ pe poteci de iarbă/ şi prin păduri fără copaci./ Am băut din izvoare seci/ şi-am gustat din ceea ce alţii-au lăsat.// Am dormit sub cer şi ne-am învelit cu fân/ şi nimeni nu s-a lovit de trupurile noastre uscate./ Am plâns pentru un cântec ce nu era pentru noi,/ şi pentru cărţile ce nu le puteam citi/ şi pentru tablourile ce nu ni se destăinuiau/ şi nimeni n-a zis că altfel trebuie să fie.// Am cerşit într-o zi o floare/ pentru că toate grădinile erau încuiate/ şi poienile erau golite de alţii/ şi un noian de voci mi-au strigat: NU!// Ne-am topit într-o zi de prea multă însingurare/ (...)“. (*Doar noi*)

Deşi volumul cuprinde trei grupaje de poezii (*Chipul meu, Câinii mei, Un râu negru poemul*), nu există delimitări nete în ceea ce priveşte încărcătura emoţională, formula stilistică, ori limbajul crud, virulent. Tonul grav, tensionat, este întrerupt într-un singur poem, ca şi cum poeta s-ar fi oprit să-şi tragă sufletul. Construcţia ludică şi vocea ca un descântec, întâlnite în primele sale cărţi, se inserează aici în contrapunct, o pulsaţie cât o clipă de odihnă:

„M-a vizitat îngerul într-o miercuri/ şi mi-a cerut nişte prescuri/ ulcior de lut şi-un felinar/ i-am dat ce-a vrut/ mi-a dat nectar;/ şi mir, şi lemn de trandafir/ şi-o cruce mică de safir/ s-o port la gât precum o cheie/ să mă deschidă-n orhidee/ şi el să mă mai bea o dată/ ca pe-o regină înnoptată/ în lemnul crucii lui Christos -/ dulceag migdal făr’ de miros.“ (*M-a vizitat îngerul*)

Creaţia, aproape neîmpărtăşită, un foc ale cărui flăcări rămân din păcate ascunse, un „rău“ în spaţiul căruia trebuie să rezişti, este dureros definită:

„Creaţia, ruşine ascunsă/ un rău al inimii coborât în stomac/ dimineaţa surâzând într-un câine/ limba lui/ ce dulce mâinile mele gustă;/ ochii lui n-au ochi/ numai miros, intuiţii/ ochii lui în mâinile tinereţii mele.“ (*În Sena. Cu Paul Celan şi câinii mei*)

În ultima parte a volumului, Coniţa Lena adună într-un grupaj de mărturisiri în proză (*Revelaţii*) şase texte scrise în perioade diferite, având multe în comun cu poezia sa, dar şi particularităţi care le separă. Este evocat *Prinţul Tom* (poetul Gheorghe Tomozei, pe care poeta l-a cunoscut), sunt puse în lumină realităţi ale lumii literare dintr-un timp aproape uitat, fotografii în oglindă, confesiuni biografice transferate în vis, vulnerabilităţi îmblânzite de propria imaginaţie, frământările interioare ale femeii care se surprinde năruită în faţa oglinzii făcută cioburi, sentimentul copleşitor al caducităţii şi trecerii, toate desprinse din ghemul amintirilor.

O carte provocatoare ne oferă Coniţa Lena, deloc blândă, glosând despre deşertăciune, debusolare, damnare: „Casa mea/ o epopee gaudiană -/ suflet purtat în servietă/ trup flendurit sub un trenci/ mai bătrân decât Dumnezeu (...)“.

Liliana RUS

Mesaje la aniversarea celor 20 de ani ai revistei *Cafeneaua literară*

„Cafeneaua literară” este, de 20 de ani, un loc de întâlnire a ideilor înalte și a emoțiilor poetice

Modernă, dar cultivând cu abilitate şi un uşor parfum de epocă, revista „Cafeneaua literară” este, de 20 de ani, un loc de întâlnire a ideilor înalte şi a emoţiilor poetice. Nu atât dintr-o strategie de marketing, cât din intuiţie şi bun-gust, Virgil Diaconu, cel căruia oraşul Piteşti îi datorează şi recunoştinţă, şi respect, a reuşit să transforme o publicaţie obişnuită (una dintre cele câteva sute apărute peste tot în ţară) într-una care-şi merită locul de frunte pe o hartă virtuală a literaturii noastre. Este o „cafenea” care încurajează literatura autentică şi ieşirea (uneori spectaculoasă) din cotidian; incomodă uneori (din cauza anchetelor şi a unor texte incendiare), revista este un reper cultural nu doar „pe Argeş în jos”.

VALERIA MANTA TĂICUȚU,
poetă, prozatoare și critic literar, redactor-șef revista *Spații Culturale*

La mulți ani, *Cafeneaua literară*!

De douăzeci de ani revista este un reper cultural nu numai la nivel piteştean ori argeşean, ci şi la nivel naţional, prin angajamentul eminamente estetic al demersului publicistic, prin excelenţa selecţiei colaboratorilor, diversitatea şi actualitatea subiectelor alese spre dezbatere.

În nume personal şi în numele redacţiei publicaţiilor culturale *Revista Nouă* şi *Urmuz*, urez *Cafenelei literare*, realizatorilor ei, viaţă lungă şi mult spor în activitatea deloc lejeră de conservare şi punere în valoare a creaţiei artistice româneşti.

Cu aleasă consideraţie,

FLORIN DOCHIA,
poet, redactor-șef *Revista Nouă* și *Urmuz*

Ștacheta revistei este la o altitudine considerabilă

„Cafeneaua literară” din Piteşti, prin talentul, ambiţia şi perseverenţa scriitorului şi directorului ei, Virgil Diaconu, dar şi a întregii redacţii, continuă să existe şi să reziste în peisajul destul de încercat, azi, al revistelor literare româneşti. Ştacheta revistei este la o altitudine considerabilă atât pentru colaboratori, cât şi pentru cititori.

Revista se remarcă prin consistenţă, diversitate, culoare, fără greşeli în text, fără erate, fără concesii făcute bunului simţ şi bunului gust. Cel mai mare merit este continuitatea. Îi dorim ani mulţi şi frumoşi, fără sincope, fără bâlbe, fără regrete.

VICTORIA MILESCU, poetă și critic literar

Gând bun celor care sprijină revista *Cafeneaua literară* financiar, înțelegându-i utilitatea și importanța

Sărbătorirea unei reviste este un prilej de mare bucurie, întrucât, în condiţiile lumii de astăzi, tot mai pragmatică şi lucrativă, sărbătoarea aceasta este o dovadă vie, concretă a victoriei spiritului asupra tuturor obstacolelor care i-ar fi putut bara drumul până la cititor.

Cum prim-planul este ocupat de ceea ce, în *prezentul prezentului*, se considerã a fi extrem de important – politică etc., un gând ca acesta al lui Anaïs Nin, potrivit căreia, „după noi, peste veacuri, nu rămân vedetele şi gladiatorii, ci poeţii, gânditorii, istoricii”, funcţionează, simultan, ca un *memento* şi un *remember*, fertilizează speranţa şi întreţine credinţa în tot ce ţine de domeniul nonpragmatic al spiritului.

Revista *Cafeneaua literară* apare în această dimensiune a rezistenţei prin spirit şi cultură şi o face cu onoare şi strălucire, în paginile ei regăsindu-se imagini semnificative din marele puzzle al literaturii contemporane.

În centrul acestui microunivers, sufletul acestei reviste, cu paginile pline de freamăt intelectual, de idei sclipitoare, este *Domnul Virgil Diaconu*, cel *bolnav de literatură*, de cuvânt, de frumos, de posibilităţile infinite ale artei de a transfigura realitatea, de a-i afla adevărul şi de a-l cuprinde în absolutul lui de cristal – un adevăr al vieţii, un adevăr literar.

Să-i urăm la aniversare, La mulţi ani!, inspiraţie celor care o însufleţesc, lună de lună, cu preaplinul sufletului lor, atins de nostalgia idealului!

Gând bun celor care sprijină revista *Cafeneaua literară* financiar, înţelegându-i utilitatea şi importanţa, înţelegând şi apreciind efortul literatorilor de a prinde în cuvânt şi imagine semnele vremii noastre, vremi pentru care scriitorul este, eminescian vorbind, *semnelor vremii profet*!

ANA DOBRE, critic literar, 22 septembrie 2022

Cafeneaua (noastră) *literară* trebuie să fie deschisă non-stop

Eu, unul, trebuie să recunosc că duc dorul cafenelelor de altădată, care nu puteau fi pentru noi decât literare. Dar niciodată nu mi-a trecut prin minte că poate exista o revistă care se numește chiar **Cafeneaua literară**. Iată însă că **Virgil Diaconu** a avut această inspirație și a fondat în ianuarie 2003 o publicație lunară de prestigiu, care apare fără întrerupere de 20 de ani, grație Centrului Cultural Pitești, Consiliului Local Pitești și Primăriei Municipiului Pitești.

Acum, la ceas aniversar, îi dorim revistei viață lungă, spor de pagini și tiraj, pentru a ajunge la toți cititorii de literatură adevărată, iar neobositului ei director și echipei sale le dorim sănătate și putere de muncă, să o ducă mai departe încă 20 de ani cel puțin, astfel încât **Cafeneaua** (noastră) **literară** să fie deschisă **non-stop**.

NICOLAE SILADE,
director revista *Actualitatea literară*

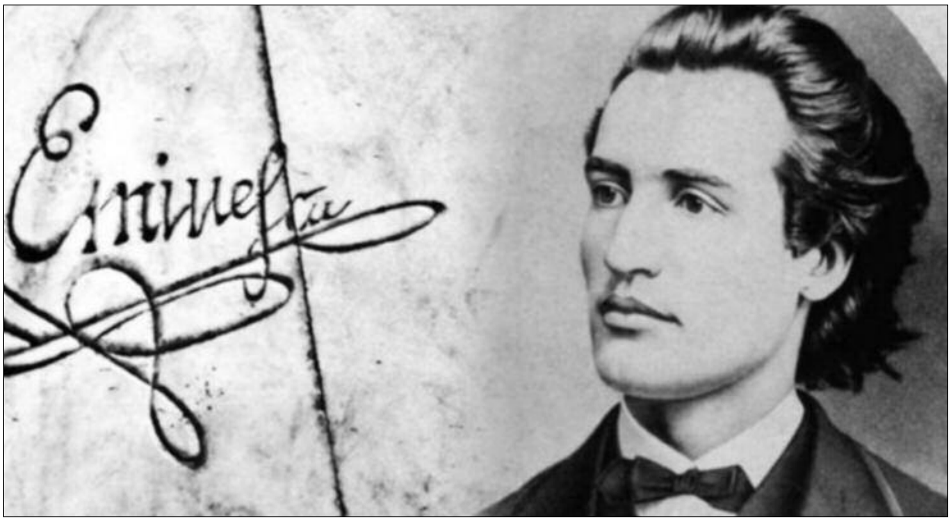
Supliment îngrijit de Virgil DIACONU

ARTE POETICE

■ Nr. 104
■ Octombrie 2022
Cafeneaua literară

Ancheta *Cafenelei literare*

POEZIA LUI EMINESCU ȘI POEZIA CONTEMPORANĂ

În speranța că nu ne-am osificat și că încă ne mai punem problema valorii și a destinului poeziei, vă propun să răspundeți la întrebările acestei anchete exact așa cum credeți de cuviință.

1. S-a discutat foarte mult și în fel și chip, în literatura noastră, despre poezia lui Mihai Eminescu. Ce critic/critici credeți că a/au analizat mai bine, mai aproape de ființa ei, poezia lui Eminescu?

2. Cum evaluați, astăzi, poezia lui Eminescu? Este ea (1) o poezie de excepție, o capodoperă, ocupă ea o poziție centrală în canonul literaturii române, (2) este o poezie de valoare medie, ori (3) este o poezie modestă, sau chiar minoră, după cum au decretat într-o anchetă mai mulți scriitori tineri, în revista *Dilema*, din 27 februarie 1998? Pentru un alt poet, optzecistul Călin Vlasie, „Eminescu este idiotul naţional” (interviu cu poetul Daniel Corbu, în revista *Feed Back*, nr. 2/2005), iar pentru Cezar Paul-Bădescu, autorul antologiei *Cazul Eminescu* (Paralela 45, 1999), Eminescu este un „poet inert și ridicol”…

3. Ce caracteristici, trăsături sau constante poetice (estetice), sau numai pseudopoetice (pseudoestetice, deci modeste), credeți că are poezia lui Eminescu, raportată, firește, la cerințele estetice ale poeziei majore de astăzi sau ale poeziei majore din secolul XX? Sau raportată la poezia majoră dintotdeauna? Ce vă seduce sau ce vă nemulțumește în poezia lui Eminescu?

4. Dacă apreciați poezia lui Eminescu, în ce serie de 5-10 poeți de valoare o includeți?

5. Ce poeți, români sau străini, credeți că se situează înaintea poeziei lui Eminescu?

6. Ce influență a avut poezia lui Eminescu asupra poeziei (românești) ce i-a urmat? A ridicat sau a coborât ea calitatea (valoarea) poeziei noastre?

7. Cum este poezia de astăzi față de poezia lui Eminescu? Prin ce caracteristici îi este superioară? Sau prin ce caracteristici îi este inferioară?

8. Este Eminescu astăzi un poet citit de lectorul obișnuit?

Virgil DIACONU,
6 martie 2022

MARIANA NICOLAE

Profesor universitar emerit

„FIECARE VEDEM ÎN EMINESCU CEEA CE SUNTEM PREGĂTIȚI SĂ VEDEM”

1. Este o întrebare dificilă pentru că presupune un răspuns complex, prin urmare voi încerca, inevitabil, să simplific lucrurile. În primul rând, pornesc de la poziția mea de cititor matur (*ad litteram*) al operei eminesciene. Am crescut cu poezia lui, revin la ea, o recit și acum spre uluirea unora dintre studenții mei, spre enervarea altora și, desigur, spre bucuria celor care recunosc sursa. Probabil mai puțin revin la proză, dar și aici basmul minunat „Făt-Frumos din lacrimă” m-a urmărit cu imaginile lui puternice o viață. Pentru generația mea, Eminescu a fost nu doar poetul național, dar și un test al curiozității intelectuale, a ceea ce puteai să spui inedit despre ceea ce se spusese de infinite ori. Criticii, cu alte cuvinte cititorii profesioniști ai operei eminesciene, sunt pentru mine clasicii: Călinescu, Vianu, Streinu. Și fără nici o ezitare, desigur, Zoe Dumitrescu-Bușulenga.

Mărturisesc că viața și vremurile m-au obligat să privesc scena literară de la o distanță, probabil, confortabilă. Sigur că am o mulțime de opinii personale cu privire la receptarea operei lui Eminescu azi, ca orice cititor relativ educat, dar nu pot face referiri la ele aici, într-un spațiu oarecum restrâns. Încercând să rezum, însă, cred că adorarea neselectivă sau demonizarea *en gros* a poetului reprezintă, într-un fel, o imagine a stării culturii românești de astăzi. Lipsa acută de resurse (nu doar financiare, ci și de acces și mobilitate internațională), neimplicarea suficientă și constantă a celor care gestionează politicile publice culturale, evident orgoliile personale multiple și acute, și multe altele, fac din receptarea publică a poetului un teren minat. Probabil că dintre criticii de azi rezonez cu Alex Ștefănescu.

2. Suferim de complexul universalității sau, dacă vreți, al buricului pământului, pe care-l au, de altfel, și alte culturi mici, deși nu toate. Și nu doar în domeniul literaturii. De ce trebuie Eminescu etichetat și pus într-un raft? Sigur că are uneori patina epocii, dar nu întotdeauna. Și credeți că Shakespeare e citit/citat/înțeles de toți cititorii/spectatorii de azi a căror limbă maternă este engleza britanică? Sau, mai aproape de perioada în care a trăit Eminescu, credeți că Tennyson sau Wordsworth stau pe noptiera sau masa de lucru a adolescenților de azi? Nu, desigur, dar există o întreagă industrie care trăiește din comercializarea, de diverse tipuri și pentru diferite categorii, a bardului! Mai puțin a celorlalți, deși cine a vizitat Marea Britanie știe că fiecare așezământ cultural are propriul magazin de suveniruri cu tot felul de obiecte. Shakespeare a creat o adevărată nebunie manufacturieră, sigur susținută de politici publice adecvate. Am mai scris despre asta – așa că nu detaliez aici. De la ediții bibliofile pentru cei care și le pot permite, la brelocuri, șepci și, da chiar, Doamne ferește, lenjerie intimă. Ce să mai zicem de jocuri video, spectacole de toate felurile, filme etc. etc. Dar de nebunia războaielor culturale pe care le poartă cu înverșunare diverse segmente ale elitelor de aiurea sau de la noi, ce putem spune? Vorba lui Mark Twain, și nu numai, nimic nu-i nou sub soare. Și dacă avem impresia că ne-a venit o idee nouă, nemaiauzită, este bine să căutăm ceva mai mult. Cineva s-a gândit la ea demult. Poate ușor în altă formă, dar ... „Toate-s vechi și nouă toate: / Vreme trece, vreme vine.”

Spunea la un moment dat Eugen Negrici că receptarea poetului Eminescu este o chestiune de identitate generațională. Fiecare vedem în el ce suntem pregătiți/educați să vedem. Nu vreau să duc comentariul până la capăt, dar cred că argumentul este evident. Eu prefer să mă raportez la poet din punctul de vedere al trecerii mele personale prin viață. Și găsesc constant aspecte care mă ajută să-mi găsesc locul în acest univers volatil care este lumea de azi și în care el, luceafărul, este o constantă. Relativă desigur, dar în raport cu zilele noastre finite...

Și nu pot să nu-l parafrazez pe Rege: e unul care cântă mai bine decât Eminescu? / Cu-atât mai bine ţării, și lui cu-atât mai bine... Dar nu putem uita nici ce a spus poetul necuvintelor „Tu n-ai murit / pentru că eu sunt trupul tău care vorbește cu vorbele tale” sau alt mare poet drag inimii mele, „Și pentru că toate acestea / Trebuiau să poarte un nume, / Un singur nume, / Li s-a spus Eminescu.”

Dacă poeții cei mari se-nclină în fața lui, dacă el rezistă în cultura populară, a romanțelor, a rap-ului, dacă ambasadori ai unor ţări străine îi recită poezia sau cântă lieduri pe versurile lui, atunci nu pot decât să reiau cele spuse la început. Respectiv, că fiecare vedem în Eminescu ceea ce suntem pregătiți să vedem.

3. De ce să-l judecăm pe Eminescu după cerințele estetice de astăzi? Care oricum nu sunt unanim acceptate? Vorbim despre poezia românească, despre cea anglo-saxonă, despre cea occidentală sau, Doamne ferește, despre cea asiatică sau africană? Cred că, așa cum am mai spus, Eminescu, ca orice mare poet, reprezintă un refugiu pe care-l găsim când avem nevoie de el. Sigur, dacă știm unde să-l căutăm. În cele din urmă, este o chestiune de preferinţe personale, dar care ţine și de educaţie și, de ce nu, de dorinţa de a aparţine unei zone care a dat naștere unor lucruri ce ne-au marcat viața. Viața mea, cel puțin, a fost marcată într-un mod fericit. Nemaivorbind de străinii care l-au apreciat și-l apreciază în continuare – cei care știu românește. Ceilalți, din păcate, în afară de traducerile lui Adrian Săhlean și de încercările creative ale lui James Moulder, nu pot să-și facă o imagine asupra poetului cât

mai apropiată de cea pe care o vedem noi, cei care-l iubim.

Ce-mi place la poezia lui Eminescu? Muzicalitatea frazei, poveștile lirice spuse cu multă naturalețe, simplitate aparentă și straturi de semnificații pentru cei care au răbdarea și știința să le descifreze.

Ce nu-mi place? Probabil didacticismul, sigur radicalismul unor atitudini politice care și-au pierdut, sau poate nu, semnificația pe care le-o dădea El. Dar nu mă obligă nimic să citesc ce nu-mi place. Dar ceea ce-mi place... îmi umple sufletul de bucurie.

4. Poate este o comparație deplasată, și totuși, ce prefer: o rochie de seară, elegantă, misterioasă, plină de rafinament, sau blugi și pantofi sport? Ce mi-ar plăcea? Să merg uneori cu Orient Expresul (presupunând că pot plăti biletul), sau cu trenurile de mare viteză accesibile publicului larg din ţările care au investit în infrastructura lor feroviară, la care noi românii avem acces doar când mergem în ţările respective? Și răspunsul este simplu: depinde de context, de momentul vieții, de puterea noastră de cumpărare. Da, o componentă importantă a culturii este astăzi cea financiară care, dacă există, poate deveni un instrument de marketing foarte puternic.

Nu pot compara poeții români cu cei din altă cultură. Nici măcar între ei. Dar, într-o ordine aleatorie, Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Arghezi, Minulescu, Blaga, Sorescu, Stănescu, Brumaru, Vieru... Și, da, sunt și dintre cei mai tineri, dar mă opresc aici. Aștept să mi se decanteze preferințele.

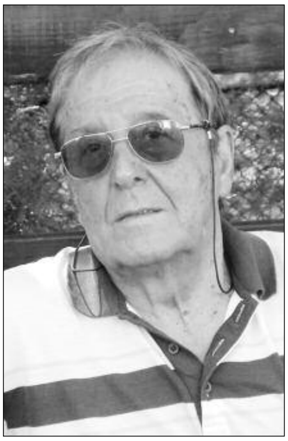
5. Pentru mine personal nici unul, deși iubesc mai mulți. Dar nu sunt înainte sau în urmă. Sunt simultani în funcție de momentul în care vreau să-i vizitez. Simboliștii francezi, Robert Frost, Michael Swan, devenit poet după ce a fost un lingvist remarcabil.

6. Influența poeziei lui Eminescu cred că este imensă. A folosit limba română în moduri nemaiîntâlnite până la el. A demonstrat că poate exprima idei care nu fuseseră exprimate până atunci. Și la fel se întâmplă și azi – folosim limba română doar pentru a avea conversații utilitare, de bucătărie sau... Iar pentru „idei, pentru tehnologie" folosim englezisme, cu o lene intelectuală pe care o scuzăm simplist prin faptul că nu avem conceptul în română. Mare parte din cuvintele tehnice pe care le-am împrumutat sunt, de fapt, metafore în limba de origine: *world wide web*, *format painter*, *paste*, *print* etc. Dar pentru metafore ai nevoie de poeți sau, probabil, de traducători-poeți. Iar traducătorii în cultura noastră... nici măcar nu pot spune nimic despre munca lor minunată, a unora desigur, pentru că mă apucă plânsul.

7. Poezia de azi reflectă lumea de azi. Este ea superioară lumii lui Eminescu? Nu știu – este cu siguranță mult mai confortabilă. Ne-a făcut mai comozi, ca să nu spun mai leneși. Promisiunea a fost că ne vom preocupa mai mult de lucrurile creative. Scris, de exemplu, indiferent că este proză sau poezie. Dar, ne-a transformat pe mulți în consumatori de divertisment, în oameni comozi pentru care gândirea este incomodă, mai ales dacă presupune atitudini nemajoritare. Vorba lui Kahneman, bazată pe cercetarea pentru care a luat Premiul Nobel: gândirea profundă (de sistem 2) ne solicită la maximum organismul (de fapt, doar creierul) din punct de vedere energetic și, atunci, instinctiv preferăm să n-o folosim. Educația, pentru cei care pot medita, face minuni și ne ajută să filtrăm ce ne spun sursele din fluxurile principale de gândire prin propriile noastre filtre.

8. Ce citește lectorul obișnuit al zilelor noastre? Este mai puțin o chestiune de alegere personală, cât mai ales de marketing. Cum ajung cărțile la cititor? Dar despre ce fel de citit vorbim? Cititul pe platforme sociale, ascultarea de podcasturi sau cititul de cărți clasice, analoge? Am pe telefon aplicația Mihai Eminescu – Întreaga operă. Și da, o deschid, mai ales poezia. Uitasem o parte din versurile de la *Somnoroase păsărele*, poezia preferată a nepotului meu de opt luni, și... nimic mai simplu. Acum este foarte fericit când i-o murmur la ureche. Aproape zilnic. Este parte a educației viitorului cititor. Și, desigur, și a mea – rememorez. Creierul meu este probabil fericit.

Întrebările puse merită ridicate pentru a ne obliga la reflectare. Răspunsurile sunt poate incomode, greu de dat, dar... merită puse.

CONSTANTIN TRANDAFIR

Critic literar

POEZIA LUI EMINESCU O INCLUDEM ÎN SERIA CEA MAI ÎNALTĂ, PRINTRE CEI MAI MARI CINCI POEŢI AI LUMII

1. Criticii mai apropiaţi de fiinţa poeziei lui Eminescu sunt Titu Maiorescu, G. Călinescu, Perpessicius.

2. Poezia lui Eminescu este o poezie de excepţie, genială, ea ocupă o poziţie centrală/prioritară în contextul literaturii române.

3. Vina e a mea că n-am auzit de optzecistul Călin Vlasie, de Cezar Paul-Bădescu. Creaţia marelui poet are atâtea valori estetice, imposibil de enunţat aici, încât se poate spune că ea se situează în siajul poeziei majore de astăzi şi al marii poezii dintotdeauna. Ea nu poate decât să producă o imensă satisfacţie estetică. Să repetăm: Eminescu e un poet romantic-modern, ar fi irelevant să-l fixăm între graniţele curentelor literare. Dante Aligheri,

Shakespeare, Baudelaire, Rimbaud sunt deasupra mişcărilor artistice determinate în timp.

4. Poezia lui Eminescu o includem în seria cea mai înaltă, printre cei mai mari cinci poeţi ai lumii.

5. Nici un poet român nu se situează înaintea lui Eminescu. Artiştii geniali nu se eşalonează, ca actorii, sportivii.

6. Eminescu a avut cea mai mare influenţă asupra poeziei româneşti ce i-a urmat. Nu ştim dacă pizmaşii cunosc vorba lui Titu Maiorescu, om cu minte străluminată, de la începutul criticii româneşti: „Pe cât se poate omeneşte prevedea, literatura poetică românească va începe secolul al 20-lea sub auspiciile geniului său, şi forma limbii naţionale, care şi-a găsit în Eminescu cea mai frumoasă înfăţişare până astăzi, va fi punctul de plecare pentru dezvoltarea viitoare a veşmântului cugetării româneşti”. Imitatorii veleitari şi-au coborât nivelul scrisului lor; poeţii autentici şi-au înălţat calitatea operei sub influenţa înţeleaptă a poeziei eminesciene.

7. Comparaţia între poezia lui Eminescu şi cea de astăzi nu-i grăitoare. Se poate spune numai că Eminescu este unic, de la el putere au apărut şi poeţi de calitate cu voce proprie: Arghezi, Bacovia, Blaga, Barbu, Nichita Stănescu, Leonid Dimov, Gellu Naum, Ion Pillat, Mircea Ivănescu etc.

8. Cititorii români s-au împuţinat. Care au mai rămas, citesc fără pasiunea de altădată sau de altunde. Cei mai caraghioşi sunt cititorii care scriu versuri şi se citesc doar pe ei înşişi. Totuşi, dintre poeţii de prim rang, tot Eminescu e pe primul loc.

El e chiar recitat şi ascultat muzical. Dintre sute de elogii reamintim aici pentru adversari două fragmente: „Era o frumuseţe! O figură clasică încadrată de nişte plete mari, negre; o frunte înaltă şi senină; nişte ochi mari – la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înăuntru; un zâmbet blând şi adânc melancolic (...) Un om de o superioară înzestrare intelectuală; rareori a încăput într-un cap atâta putere de gândire. Era pe lângă acestea un *mare* poet; cu cea mai nobilă şi înaltă fantezie” (I. L. Caragiale); „Fără Eminescu am ştiut că nu putem fi decât esenţial mediocri, că nu există ieşire din noi înşine şi ne-am fi adaptat condiţiei noastre minore. Suntem prea obligaţi de geniul lui şi faţă de tulburarea care ne-a vărsat-o în suflet”; „Ce ne-am face noi dacă n-am fi avut pe Eminescu? „Dacă n-am fi avut pe Eminescu, trebuia să ne dăm demisia. Eminescu este scuza României” (Emil Cioran).

Mesaje la aniversarea celor 20 de ani ai revistei *Cafeneaua literară*

Revista promovează literatură de bună calitate, autori care sunt voci importante

Există și mitul gazetelor profesioniste; al publicațiilor care de la bun început își respectă promisiunea de a fi, dincolo de orizontul epistemologic al organizării paginilor, de la prima la ultima, exemplul unui punct de plecare al discursului eminamente cultural spre împlinirea plurală a mesajului axiologic. Dar „Cafeneaua literară” nu și-a propus, desigur, numai preocupări conceptuale, revista promovează literatură de bună calitate, autori care sunt voci importante în promoțiile postbelice ori postdecembriste de la noi, exprimă ea însăși o opțiune și o strategie pentru o poetică a deschiderii și o înțelegere aplicată a tipologiilor libertății de creație în lumea contemporană.

IONEL BOTA, director revista *Arte* (Timișoara/Viena/Udine/Trieste/Oravița)

Cafeneaua literară este un regal pentru aceia dintre noi care ne ghidăm după aceste repere

În peisajul cultural românesc, revista *Cafeneaua literară* reprezintă o salutară gură de aer curat, autentic și valoros. Literatura și critica prezente în paginile sale nu fac niciun compromis, niciun rabat de la esteticul autentic ori de la o erudiție adevărată. Așa cum arată directorul *Cafenelei literare,* Virgil Diaconu, în articolele și cărțile sale, adevărata literatură are o estetică, o stilistică, o poetică. La fel și teoria și critica literară, care nu trebuie să se abată de la valorile și normele sale. *Cafeneaua literară* este un regal pentru aceia dintre noi care ne ghidăm după aceste repere.

IOANA COSMA,
poetă, prozatoare, traducătoare, lector universitar

Mai întâi citesc poezia, prin definiție necontondentă: chiar și furia ei se-neacă în catharsis…

Lecturile mele din „Cafeneaua literară” au un mare grad de inerție. Gândul la numele revistei persecutându-mă nevindecabil, citesc numai ceea ce – prin autor, titlu sau tonul primelor rânduri – se potrivește cu semnificația de dicționar, obștească, și cu nuanțele adăugate ei de ideea mea de „cafenea”. Așa se face că las deoparte, eventual pentru lectura-pugilat sau lupte-libere, tot ce contrariază atmosfera de liniște pe așternut de șușoteală, de conversație destinsă și cu... finalitate fără scop, de – treacă și aceasta! – isarlâcesc - pitoreasca și benigna noastră bârfă. Mai întâi citesc poezia, prin definiție necontondentă: chiar și furia ei se-neacă în catharsis, sau, mai bine zis, capătă evanescența aburului cafelei abia luate de pe foc. Încep cu aceea a cafegiului-șef, care ilustrează pe deplin această alchimie. Mă duc (în)apoi la pagina a treia, a „lectorului”, care-mi fixează „măsurariul” criticii bunului-gust și a gestului aristocratic și ceremonios. Fatalitate, prin inelul ei trec tot ce vine mai la vale. Astfel, lectura „Cafenelei literare” mi-e adânc marcată de cenzură: venind dinspre numele revistei și dinspre valori.

NICOLAE MECU, critic literar

Românii megieși, de la istoria neamului la conștiința națională

Sunt teme de cercetare, în special cele de importanță națională, pe care doar dintr-o prejudecată le socotim de competența unor colective de cercetători şi credem că numai aşa se pot acoperi exigenţele abordării, deşi, iată încă un prilej, sunt oameni de mare angajament intelectual care şi le asumă nu pentru că îi tentează ineditul sau ca să-şi răspundă vreunei vanităţi, ci dau curs unei datorii superioare cu care se onorează cu atât mai mult cu cât instituțiile îndreptățite le omit sau le ocolesc din varii rațiuni.

Cu un titlu onest şi obiectiv, scutit de meandre sibilinice, ***Călătorii identitare. Românii megieşi. 1*** (Ed. *Universul Academic*, Bucureşti, 2021), scrisă de **Mihai Nicolae**, este o lucrare care continuă în condiţii geopolitice şi geoistorice noi o problemă a cărei soluţionare întârzie de câteva sute de ani – problema românilor din afara graniţelor ţării. Autorul cărţii este doctor în drept, coordonează activitatea Institutului ”Frații Golescu pentru relațiile cu românii din străinătate”, este copreşedinte al Platformei Unioniste Acţiunea 2012 şi are preocupări în materie de Drepturi ale Omului pe care le promovează publicistic, în prelegeri şi comunicări.

Cu preocupări constante, legate de situaţia şi evoluţia contemporană a comunităţilor româneşti din vecinătatea României, Mihai Nicolae a publicat, în timp, volumele *Istorii paralele* (editor); *Românitatea răsăriteană. Biserici rupestre din Basarabia* (coautor); *De viţă românească*, precum şi *Altare şi frontiere*. Se vede, aşadar, consecvenţa preocupărilor autorului în domeniul românităţii ca spiritualitate, istorie şi destin, aspecte cărora le consacră şi volumul *Românii megieşi,* el având nu numai reprezentarea complexităţii şi dimensiunea problematicii, dar şi perspectivele europene ale soluţionării numeroaselor neajunsuri reclamate de etnicii transfrontalieri în raporturile lor cu statele în interiorul cărora trăiesc; datele comparative la care se face recurs atestă interesul sau dezinteresul acelor state pentru etnicii de altă limbă, de altă cultură, de altă istorie. Şi totuşi, raţiuni istorice de mult depăşite mai hrănesc încă frici iredentiste şi nostalgii imperiale. Volumul 1, care are consistenţa unui tratat, este structurat pe o detaliată şi documentată statornicire în premisă (*Cartea din porthart: Românii de pretutindeni*), apoi, în titluri sugestive, Mihai Nicolae jalonează şi deschide orizontul problematic al fiecărei regiuni transfrontaliere unde trăiesc români: *Către margine: Ţinutul Herţa*; *De unde începe Estul: Transnistria*; *Fără amintirea patriei: Românii de la est de Bug*; *Solitudo Getarum: Sudul Basarabiei*; *La Dii, la miazăzi: Românii din Bulgaria*; *Republica Culturală Banat: Românii din Voivodina*, iar la final, *bibliografia* pe capitole.

Fără să mă feresc de cuvintele simple şi de sintagmele socotite iraţional desuete, compromise în limbajul de lemn de odinioară, constat că problemele obiective ale românilor din afara graniţelor ţării se soluţionează în termeni ai conştiinţei naţionale, ai etnogenezei unitare şi ai istoriei nedrepte cu aceştia, la care se mai adaugă, în timp, abandonarea lor pe seama „statelor frăţeşti” care au lucrat subtil la deznaţionalizarea acestor oameni, la pierderea identităţii lor de neam, de limbă, de tradiţie.

Volumul *Românii megieşi*, înainte de a fi o *călătorie identitară*, are o determinare emoţională: „Sub platanii de la biserica *Sfântul Gheorghe cel Nou* din centrul Bucureştiului am privit pentru prima dată roza vânturilor care indica provinciile istorice ale României, aşa cum au fost între 1913 şi 1940. Monumentul *Kilometrul Zero* enumera marile oraşe ale ţării de atunci şi distanţele până la ele. Tot aici au început şi drumurile mele” (p. 7). Pentru împlinirea acestui prim volum din anunţatele *Călătorii identitare*, autorul datorează şi exprimă recunoştinţă celor care l-au ajutat, într-un fel sau altul, unii dintre ei trecuţi dincolo de *vămile văzduhului*: Ion Gherman (Herţa), Vlad Bejan (Basarabia), însă mulţi destoinici încă trăitori ai ţinuturilor româneşti din afara graniţelor ţării sau numai locuitori care animă cu spirit românesc ţinuturi transfrontaliere.

Pentru început, Mihai Nicolae stabileşte, în sensul percepţiei unional-europene, terminologia cu care operează: *autohtonie* şi *rezilienţă*; *comunităţi istorice* şi *diasporă*; *expatriere* şi *exil*; legislaţie europeană etc. Intrarea în substanţa cercetării se face prin *descoperirea geografiei românilor de pretutindeni* (p. 16) în strânsă legătură cu datele etnogenetice şi cu mărturiile istoriei, în fond, această descoperire înseamnă o *re-descoperire* din perspectiva comunităţii de origine, iar mai apoi a conştiinţei de neam (p. 17). Predosloviile unor cărţi bisericeşti, *zăbava* cronicarilor, stolnicul Constantin Cantacuzino, Gheorghe Şincai (să nu-l

uităm pe Daniil Dimitrie Philippide care substituie în scriere termenii de *Vlahia* și *Vlahi* și consacră *România* și *Români la 1816*), profesorul Iosif (Ioan) Genilie – creator de terminologie geografică în limba română (*Transnistria* și *transnistreni*), poeţii de aleasă vibraţie naţională (Andrei Mureşanu, Cezar Bolliac, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu), domnitori ca Al. I. Cuza, oameni de stat ca Mihail Kogălniceanu, Costache Negri, etnologi, instituţii academice înseamnă un început al preocupărilor oficiale și oficializate pentru românii din afara graniţelor în vremi diferite („La începutul secolului XX, problematica românilor de pretutindeni devine obiect de studiu în școală" –p. 27, iar Simion Mehedinţi scrie în 1903 manualul *Ţări locuite de români*).

Secolul al XX-lea aduce probleme noi românilor vieţuitori dincolo de nestatornicele noastre fruntarii. Lăsând la o parte transhumanţa păstorilor români care ajung până în Caucazul de Nord, în ţinuturile Donului, în Turkmenistan și Daghestan (studiul lui Nicolae Dragomir din 1939 despre *oierii mărgineni*), deloc lipsite de importanţă, preocupările cercetătorilor români se amplifică și ca extindere geografică, dar și ca profunzime a analizei cu accente pe cauze, dar mai ales semnalând cu obiectivitate aspecte ale vieţii românilor de peste hotare: Emil Diaconescu (*Românii din răsărit – Transnistria*; *Banatul românesc*) și mai ales studiile lui Anton Golopenţia dincolo de Nistru, la Bug, pe Nipru, la Odessa, în Crimeea și Melitopol demonstrând, cel puţin pentru Noua Rusie, că acolo au fost strămutaţi români din toate provinciile românești (p.31) – sociologul și statisticianul (acad.) Anton Golopenţia, în revista *Geopolitică și geoistorie*, contribuind teoretic la conturarea diferenţelor dintre categoriile *românilor de pretutindeni*. Importante lucrări despre Transnistria avem de la Alexandru Boldur, Ștefan Ciobanu, N.A. Constantinescu, Onisifor Ghibu, Iustin Frăţiman, Vasile Harea, Vasile Netea și multe altele, cărora li se adaugă în noul context al Transnistriei de după 1990 numeroase noi contribuţii, deși se pare că problema românilor de la est de Bug preocupa mai mult înainte de război decât astăzi (Nicolae Mihai nu-i scapă din vedere pe acești români cu studiile sale).

Sudul Basarabiei a preocupat și el la fel de intens până la Al Doilea Război Mondial, iar după 1990 el revine ca aspect în problema globală a Basarabiei (reeditarea lui Ion Nistor cu *Istoria Basarabiei*), în conferinţe internaţionale (volumul editat de Eugen Pătraș în 2019) sau stă în atenţia unor cercetători ca Ion Popescu și Constantin Ungureanu (*Românii din Ucraina între trecut și viitor* - 2010), Natalia Tălmăceac (2004) și Vărzaru Damian (2010).

Românii din Bulgaria se pare că preocupă mai mult după 1990 decât înainte de această dată. Problema românilor din Voivodina a avut acces la tipar și înainte de 1989 (Victor Vlad Delamarina, 1972; Aurel Cosma Jr., 1971; Radu Flora, 1968; Andrei Popin, 1951; Șerban Vasile și Sergiu Drincu, 1985). Cam aceleași observaţii bibliografice se pot reţine și în legătură cu Ţinutul Herţa, care a preocupat mult mai consistent după 1990. Se pare însă că s-a pierdut timp preţios în discuţii teoretice, e adevărat că și ele utile în stabilirea conceptelor (de pildă, conturarea conceptului de etnie/ etnic/ etnicism, arată Mihai Nicolae, se învârte tot în jurul definiţiei staliniste pe care o clama și Ceaușescu), însă neputând întreprinde mai mult în ajutorul românilor din afara graniţelor și aceste discuţii au rolul de a fi reţinut atenţia cel puţin la nivel deziderativ din moment ce nici forurile internaţionale nu erau mai putincioase; întâlnirea sub cupola Uniunii Europene a majorităţii statelor continentului a înlesnit adoptarea unei legislaţii mult mai eficiente, mai implicate în soluţii decât în sterile teorii protocolare. Autorul trimite la Recomandarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr.1735/2006 (naţiunea și sensul ei civic de majoritate) și evocă încercări concrete pentru o nouă abordare a problemei românilor din afară începând de la nivel constituţional (p.41) și ajungând la constituirea unui Minister pentru Românii de Pretutindeni și la acte normative în sprijinul acestora.

Biserica Ortodoxă Română sprijină și ea viaţa spirituală a românilor de peste graniţă cu ajutorul bisericilor surori, însă școala și presa trezesc reticenţe statelor în care trăiesc români și reclamă dreptul la informaţie și opinie, precum și la învăţământ în limba proprie. Începând cu Ţinutul Herţa și încheind cu românii din Voivodina, Mihai Nicolae identifică particularităţile problematicii românești și natura opreliștilor autohtone ale statelor gazdă.

Fire poetică, sensibilă la ideea integrităţii de odinioară a românilor, Mihai Nicolae începe fiecare capitol despre fraţii noștri de limbă, de datină și neam mai puţin fericiţi cum altfel decât cu nostalgia întregului: „Aleea cu mesteceni de la Bănceni te conduce lin până în vârful dealului, până la marea clopotniţă, înaltă de 97 de metri prin care pătrunzi în incinta Mănăstirii *Înălţarea Domnului*..." (p. 57) – Ţinutul Herţa; „Când am văzut Varniţa, m-au încercat câteva gânduri confuze: aici și-au stabilit suedezii tabăra după înfrângerea de la Poltava în anul 1709. Aici regele Carol al XII-lea al Suediei și-a avut reședinţa o vreme. Cu un asemenea ilustru vizitator, sătucul de la Nistru a fost numit *Noul Stockholm* (...). La Varniţa nu am fost lăsaţi să trecem spre Tiraspol pentru că, pur și simplu, în autoturism se găsea un străin; eu eram acela" (p. 113); Răsăritul permite să se vorbească despre „valahi întâlniţi în nord-est, spre Moravia, Galiţia sau la est de Bug. Deplasarea spre est s-a petrecut în răstimpul câtorva veacuri. Plecaţi din Moldova sau din Câmpia Română prin stepa Bugeacului și stepele nord-pontice, au înaintat spre Pusta Calmucă, spre Nipru și mai departe..." (p. 173) –*Fără amintirea patriei. Românii de la est de Bug*; în vama de la Giurgiulești „te întâmpină o relicvă a fostei guvernări comuniste, un cadou de la fostul președinte Voronin: un tun dezafectat, instalat pe un postament de piatră care poartă inscripţia: *Nu vă vom uita. Nu vom uita*. Nu poţi să nu remarci că piesa de artilerie are ţeava orientată exact spre orașul Galaţi" (p. 204); La Dii (Vidin), „un agent de circulaţie, plasat într-o intersecţie, ne-a recunoscut de români și chiar a părăsit postul apropiindu-se de noi încântat să vorbească, fie și pentru câteva clipe, limba sa maternă" (p. 265); „La Voivodina – m-am convins din toate discuţiile pe care le-am purtat – (românii, n.m.) nu revendică altceva decât conservarea statutului de autonomie de care se bucură în prezent. Aceeași abordare pare să o fi îmbrăţișat și celelalte minorităţi, cu excepţia maghiarilor" (p. 329).

Cunoașterea fiecărei comunităţi de români, a regiunilor în care aceștia trăiesc permite autorului adesea comparaţii relevante pentru modul de abordare statală a

acestora: „Dacă în răsărit avem Bugeacul cu toate grupurile sale naționale sau Transnistria organizată în jurul grupului rusesc, la vest avem Voivodina, tot multietnică, dar atentă la drepturile civice și naționale ale minorităților conlocuitoare” (p. 367); aici, de pildă, „comunitatea românească are la dispoziție 35 de unități de învățământ cu predarea în limba maternă” (ib.), singura problemă a acestor școli este însă scăderea constantă a numărului de copii din cauza îmbătrânirii populației sau din cauza căsătoriilor mixte în care copiii urmează învățământul cu predare în limba sârbă. Biserica, însă, se leagă în Voivodina de succesiunea istorică a dominației: „Populația românească a avut înaintea regatului arpadian ungur, structuri religioase proprii aflate sub influența bisericii bizantine” (p. 369).

Pe de altă parte, se cunoaște relația îndelungată româno-sârbă cu tradiția monarhică a *mireselor românce* și autorul exemplifică aici cu cazul nefericit al reginei Marioara care sub invazia comunistă pierde totul: „țara părinților, țara supușilor, soțul, coroana, tronul fiului...” (p. 344).

Și tot la sud de Dunăre, în zona Timocului bulgăresc, vechile date etnogenetice românești se păstrează, de pildă, la Bregova „aproape de frontiera cu Serbia, pe malul răsăritean al Timocului, la Bregovița, care a fost destul de aproape și era menționată încă de pe vremea romanilor” (p. 301) – acolo, românii timoceni își recunosc cu demnitate originea etnică. Însă și în zona aceasta, nu prea departe, realitățile etnice s-au mistificat: „Satul Gâmzovo (rom. Gâmzova) ar fi fost întemeiat de Gâmza *înainte de vremea turcească* și locuit de *țăreni*. Recensământul din 2011 înregistrează 663 de locuitori: 91,7% se declară bulgari și 3,31% țigani. Un procent de 1,96 din săteni nu-și declară naționalitatea” (p.301).

Cele mai numeroase și grăitoare aspecte concrete de îndărătnicie statală sunt în cazul românilor din nordul Maramureșului și în toate ținuturile unde etnicilor români le-a fost dat să trăiască împreună cu populația rusă majoritară și sub autoritatea acesteia. Cu fiecare prilej, autorul vorbește în temeiul datelor și al mărturiilor, cu obiectivitatea acestora, despre libertățile garantate sau nerecunoscute de statele gazdă românilor statorniciți de istorie în afara granițelor țării lor de azi. În consecință, se vorbește despre nevoia firească de sprijin din partea țării-mamă prin relații internaționale a acestor libertăți de limbă, de cultură, de tradiție, de religie, dar și despre învățământ, manuale, ziare, reviste, edituri și chiar despre reprezentarea politică la nivel local sau regional, acolo unde principiile democratice și drepturile minorităților găsesc receptivitate.

Volumul *Românii megieși* se sprijină pe numeroase date statistice care argumentează dimensiunea fenomenelor, pe nume de personalități care relevă intensitatea românismului acestor etnii, pe date ale istoriei care motivează sentimente sau, după caz, resentimente, precum și pe vădite sentimente românești împărtășite cu toți cei de aceeași viță cu noi. Cel de al doilea volum al *Călătoriilor identitare*, oricând va apărea, se așteaptă a fi scris cu aceeași rigoare informațională, cu iconografie etnologică și cu același nobil și profund patos românesc.

Iulian CHIVU

Frica de moarte

Subiect delicat, desigur. Abordat curajos și echilibrat de Cristian Iftode. Într-o dezbatere piteșteană de larg interes. Dovadă, dialogu' bogat cu auditorii. Puțini, din nefericire. Atât că manifestarea-i televizată local și-or mai auzi ș-alții ce s-a vorbit. Invitatu' fiind în urbe întâiași dată, în astă postură, binevenit. Da' nu ultima, sper eu apăsat...

Cristian e conferențiar dr. la Filosofia bucureșteană. Publicist neobosit prin varii reviste. Îl citesc și mă instruiesc din spusele lui. Cum se petrecură lucrurile și la-ntâlnire. Când ascultai cu atenție ce-a consemnat disciplina-n materie de-a lungul istoriei sale îndelungate. Adică de la antici până-n prezent. El vorbind, în esență, despre ce e-n om sau în colectivități pe astă temă inepuizabilă. Și-ntotdeauna dramatică. Căci nu cred să fie cineva obișnuit căruia frica de moarte să nu-i dea târcoale. Îndeosebi spre apus. Făcându-l să se-ntrebe de n-a trăit în zadar. Și să se roage la Ceruri pentr-un final fără chinuri...

Făcând apel în prezentare și la alte discipline incidente-n cauză (psihologie, epistemologie, etică, axiologie, teologie, istorie), Iftode a evidențiat o alta mai nouă, să zicem: filosofia de consiliere. Nevoie de ea fiind indiscutabil. Poate că dacă o anume tentă academică-n expunere ar fi fost mai atenuată, impactul ar fi copleșit însutit. În fond, și de înțeles, discursul uzual ținut în amfiteatru, intră-n reflex, fără să vrei. Și, când te ții oarecum de cele scrise spre a fi publicate-n revistă, se simte...

Oaspetele nostru s-a născut la Câmpina, acu' patruzeci și trei de ani. Având propensiune spre reflecție, a făcut studii superioare adecvate și s-a întors în aule. E, neîndoielnic, un tip doxat. M-a făcut să-l întreb, curios, dacă-și fascinează studenții. Răspunsul, evident cu modestie, m-a trimis spre ei. Care, cu siguranță, câștigă nelipsind la curs. Oare, data viitoare, ne va desluși, cât de cât, și ce e dincolo de moarte, în afara neantului?

Adrian SIMEANU

În văzduhul poeziei de dragoste…

La 18 iunie a.c., **Lidia Vianu** anunța printr-un *Comunicat de presă* publicarea ediției online a volumului ei de poezie, ***The Wind and the Seagull***, ***Vântul și Pescărușul***, ***La Mouette et le Vent****, la Editura *Contemporary Literature Press*, sub auspiciile următoarelor foruri: Universitatea din București, The British Council, Institutul Cultural Român și Uniunea Scriitorilor din România.

Nu am citit până acum poezie scrisă de Lidia Vianu... Însă prin acest poem pot spune că poezia Lidiei se arată a fi una dintre cele mai curioase și interesante poezii de dragoste, pentru că ea are capacitatea de a-ți cuprinde sufletul și de a te surprinde prin sensibilitatea și văzduhul ei, de a-ți atrage atenția și de a te uimi…

Cred că toate acestea sunt posibile prin menținerea unei stări de confesiune continuă; – în fond, ne aflăm în fața unui singur poem de dragoste, care ne cucerește pas cu pas, surâs cu surâs, lacrimă cu lacrimă, frunză cu frunză. De altfel, motoul volumului este *Lasă poemele să te schimbe până ce ești eu* (*Let the poem haunt you until you are me*).

▪ Lidia Vianu a editat mai multe cărți online și câteva tipărite pe hârtie pentru alți scriitori (printre care mă număr, în două rânduri), și foarte puține pentru sine... Nu înțeleg cum de a putut să debuteze în presa culturală cu poemul de mai jos abia acum!

Sper ca la editarea în volum, poemul *Vântul și Pescărușul* să fie receptat în toată vibrația sa de cititori, critici sau poeți.

▪ „Sunt în noi atomi din tot universul. Șansa de a ne reface exact ca acum este nulă”, spune Fizicianul. Șansa cititorului și a poeziei de a se întâlni în viitor în starea de acum este nulă.

Virgil DIACONU

* Poemul *Vântul și Pescărușul* este compus din trei părți. Revista noastră publică mai jos numai prima sa parte, *Zidul* (*The Wall*).

LIDIA VIANU

VÂNTUL ȘI PESCĂRUȘUL

Zidul

Aceasta este o simplă poveste de dragoste ca multe, foarte multe altele. Îngăduiţi-vă să simţiţi fiecare sunet al ei – doar atât.

Citiţi textul virtual, ori creaţi pentru literele lui corpuri vizibile din cerneală pe hârtie. Scrieţi-l cu mâna voastră, folosind semnele oricărei limbi vă este la îndemână.

Important este să vă umpleţi sufletul cu o comoară pe care, cu cât o dăruiţi mai multora, cu atât va creşte în voi.

Autoarea

„Nu mă puteam opri din citit.
Autorul ar trebui să scrie, să scrie şi iar să scrie...
Citiţi textul de o mie de ori!
Exprimă tot,
este profund, poetic, fizic, ezoteric,
absolut tot.
E o comoară.”

Gabriel Altmann
Lingvist, matematician, muzician

Zidul

Casa strămoşilor lui, ridicată în anul 1177, pe locul unei fântâni secate. Drum neştiut ce cobora în negură. După multe veacuri, regimul a confiscat-o. Au mai trecut ani de atunci. Clipa aceasta îl găseşte urcând către mansardă.

Geamuri sparte, ziduri-stafii, cuiburi de zburătoare — aripi de porumbei se zbat în goană.

Rămân doar pene cenuşii şi o aură albă. Fără frică. Două picioruşe pe un vraf de hârtii acoperite cu litere de cerneală verde. Decolorată.

Ca în vis întinde mâna şi trage hârtiile mai aproape. Pasărea respiră adânc. Amândoi, în sfârşit, de aceeaşi parte a zidului.

Imateriali. Un semn. Cândva aici, dar nu mai este. Pescăruşul.

11 februarie 1233

I.
Eu

I. 1.

De trei ori m-a încercat norocul în viaţă.

Mai întâi, tulbure: n-am văzut, n-am auzit, n-am atins. Dar de ştiut, am ştiut.

Apoi a fost prea devreme şi prea târziu: amândouă deodată. M-a descumpănit.

Acum, a treia oară, cu viitorul în urma mea, sunt liberă. Îl aşteptam.

I. 2.

Nu puteam porni la drum către tine fără să învăţ mai întâi să scriu la persoana întâia ca şi cum persoana întâia nu ar exista.

When thou hast done, thou hast not done —

I. 3.

Simţim în fiecare zi altceva. Nu poţi fi cu mine, dar mă poţi face să gândesc ce gândeşti. La capătul acestei călătorii, ne vom înţelege unul pe celălalt. După o lungă aşteptare.

Astăzi surâzi. Sensibilitatea aceea pe care numai eu ţi-o ştiu.

Toate clipele vieţii tale cântă pe acea coardă a sufletului meu pe care doar tu o auzi.

I. 4.

Eşti. Eşti acea parte din mine fără de care eu nu sunt.

Aduci linişte atunci când nimic nu e sigur. În noi. Între noi.

Îneci în îndoială fiecare secundă a fiecărui minut al fiecărei zile a fiecărei luni a fiecărui an, mereu, iar şi iar.

Mă frângi cu o vorbă.

Mă ridici cu o tăcere.

Cu tine nu am cuvinte.

Vorbele aşternute aici sunt un semn că încă nu te-am găsit.

I. 5.

7 iulie 1247

Dacă te-ai afla în peştera îngheţată de la capătul lumilor, acela ar fi singurul loc unde aş vrea să fiu.

Dacă ai trăi vremuri de bătălie şi moarte, aş vrea să le trăiesc odată cu tine.

Dacă ai pleca în cruciadă împotriva poporului sfânt, să fiu una de-a lor şi tot te-aş urma.

Tot ce spui tu vreau să fiu şi eu.

I. 6.

Ce suflet este acesta — adânc în tine, zbătându-se în mine, să te ajungă, să fie cu tine, să se piardă pretutindeni în fiinţa ta?

M-au găsit, m-au călăuzit şi m-au pornit către tine ochii părinţilor tăi care nu mai sunt.

Oare au ajuns vreodată la tine ochii tatălui meu care nu mai e, mă întreb.

Bătrânul Marinar — tu.

Eu — calul alb din basme care înghite jăratec şi biruie vârsta, calul care te duce dincolo de Mediterraneus.

I. 7.

Nu suntem singuri, spui. Îi avem pe toţi împrejurul nostru.

Ba *suntem* singuri.

Oare?

Oriunde s-ar afla trupul meu, sufletul este altundeva.

II.
Noi

II. 1.

Mă bântuie vorbele tale, locurile în care ai trăit.

The one and only.

Cum fuge timpul acesta ce ne e dat.

II. 2.

Ce se vede prin geamul acestui tren nu mai poate fi văzut cu ochii deschişi. Pictor Romano, Hala Traian, Pitar Moş, Snagov, Grădina Icoanei — da, poate. Dar am uitat că le ştim.

Seară de august în autobuzul 33. În mâna mea, mâna ta, braţul tău înconjurându-mi umerii, iar tu, plecat pe jumătate, ştiindu-ţi viitorul pe când eu bâjbâiam să-l aflu pe al meu.

Ce n-aş fi dat să văd atunci ceea ce văd acum pe geam, din trenul încetinit al nefiinţei mele.

II. 3.

Patru ani aveam. Acolo, la cămin, era plin de copii, şi ziua nu se mai încheia. Tânjeam după singurătate. Luam pe furiş cartea educatoarei şi îmi citeam singură.

Cândva îmi citea tatăl meu. Nils Holgersson. Tot el m-a învăţat să citesc, fără să ştie. Îl întrebam, Ce-i asta? D. Şi asta? E. Şi asta? N.

DEN. Surâsul acela. Nevăzut.

Rareori surâdem cu adevărat. Trenul înaintează, iar buzele mele surâd iar, adevărat şi viu. E ca atunci când se revarsă un pahar prea plin. Nu m-am gândit că vreodată mă vor da de gol buzele mele.

Atunci când ne vom afla amândoi de aceeaşi parte a zidului, primul lucru pe care îl voi face va fi să aştept. Să-ţi aminteşti tu clipa de acum. Nu-ţi voi vorbi despre ea niciodată, dar ştiu că tu o ştii.

II. 4.

„Ai atâta răbdare cu mine."

When this patience finds you, it overflows, it's endless, the heat becomes scorching, and the train races.

Cântai la contrabas când erau festivităţi la liceul de fete. În adolescenţă. După un timp, am învăţat şi eu la liceul acela. Ştiu locul. Sala mare de la intrare, cu dale de marmură. Am dansat şi eu acolo la balul de absolvire. Se sfârşise, la vremea aceea, adolescenţa ta.

Te-aş fi putut cunoaşte atunci când eram copil: am crescut amândoi pe aceleaşi străzi, cumpăram caiete de la aceeaşi librărie, treceam pe lângă aceleaşi case zi după zi.

Dacă n-ar fi zidul dintre noi, trenul acesta nu ar exista.

II. 5.

„Singura mea scrisoare de dragoste."

A trebuit să-mi deschizi mintea ca să văd ce citesc.

„Întotdeauna iau pe neaşteptate. E firea mea."

De câte ori unul dintre noi dă să se apropie de celălalt, răsare zidul.

Am fi putut avea o vară. A noastră. Mi-am zis că avem vreme. Eram ocupată: aşteptam viitorul. Te aşteptam pe tine să vrei să mi-l deschizi.

„Te-am chemat azi fiindcă am avut sentimentul că, dacă nu o fac, n-o să te mai văd niciodată."

Atât a fost. Pentru amândoi. Până la clipa aceea mută, când m-am trezit singură, de cealaltă parte a zidului. Iar.

II. 6.

Trenul s-a oprit într-o gară care se cheamă *9691 Enuj 81 – Tsugua 32*. Cobor. Fac câţiva paşi. Locul e total necunoscut. Nu am mai fost aici.

Mă uit atent de jur împrejur. Îmi şopteşti în ureche: „Acuma ştii."

Întâi a fost 81. Acum trebuie să număr înapoi până la 32.

„E o biserică pe malul celălalt. Vino lângă mine în iarbă şi ai să auzi clopotele."

DA.

E răcoare şi îmi pui haina ta pe umeri. E caldă. Dacă adorm acum, aici, n-o să mai fie niciodată între noi niciun zid.

II. 7.

Ca tot ceea ce mă leagă de tine, trenul acesta este o învolburare care mă soarbe.

An agony of flame that cannot singe a sleeve.

Am încercat de atâtea ori să te chem cu un nume. Nu l-am găsit. Prin urmare nu am putut rosti nimănui o vorbă despre tine.

Atunci când m-am născut, mi-ai fost dat ca un loc mai bun decât eram eu însămi pentru sufletul meu.

II. 8.

În vreme ce mi-am trăit viaţa, m-am înconjurat de un număr de puncte fixe. Ele nu m-au lăsat să mă apropii de tine.

II. 9.

Trenul s-a oprit în loc. M-am oprit şi eu odată cu el. S-a preschimbat lumea.

Stai cu gândul la mine. Ţine-mă trează. Stai aici.

Gândurile nu se opresc. Ce bucurie, mintea. Hrană pentru aici şi acolo şi dincolo de.

Hrănesc acest tren prea leneş ca să ajungă în gândurile tale.

Dacă nu mă aştepţi tu, nu exist.

Trupul tânăr cotropeşte. Un trup îmbătrânit eliberează. Gândurile mele sunt libere.

Trenul acesta se hrăneşte din mine, iar eu am mereu mai mult de dat, şi mă azvârl să aflu, să ajut, să ocrotesc — pe cine oare.

Tu te lupţi cu vârsta astăzi. Eşti mai departe cu fiecare clipă.

II. 10.

Scriu fără încetare tot ce gândeşti tu în mintea mea.

Îţi sorb vorbele, glasul şi toată fiinţa de argint viu. De atâtea ori le-am pierdut. Ce bine era dacă mă învăţai tu englezeşte de la paisprezece ani —

II. 11.

Trudim împreună. După o noapte lungă într-o gară neştiută, care nu există pe nicio hartă, în sfârşit urnim trenul din loc. E o mare de singurătate între noi, şi totuşi punem roţile în mişcare — ne opintim împreună.

Eşti sleit. Mâniat pe mine că dau greş, iar tu nu observi la vreme. Mâniat pe tine însuţi că ai îngăduit timpului să ne răpună.

Furie şi blesteme. Privesc pe geam: aş vrea să zăresc peisaje. Mi se umplu ochii de amărăciunea obsedantă că nu am făcut ce aşteptai.

Trenul se târăşte. Nu din vina noastră — *abover all the strest*. E vina Zidului. Dintre noi.

Mă urmăreşti, dintr-o dimensiune neştiută. „Sunt..."

N-avea grijă. Nu dorm. Nu mă dau bătută. Spui, „Iartă-mă", şi te simt lângă mine.

II. 12.

„Tremurau pentru mine, dar nu îndrăzneau să întrebe un cuvânt,” spui. Părinţii tăi. Nu îndrăzneau.

Ce-o mai fi şi trenul ăsta din închipuirea mea, la care împing din greu şi care abia dacă se urneşte.

M-ai fi ocărât în fiecare dimineaţă cât trăiam, şi m-ai fi luat în braţe când se înnopta — iar eu te-aş fi iubit cu fiecare zi mai mult decât în ziua dinainte.

II. 13.

Atunci când te-am descoperit aveam doi ani. Eram singură într-o livadă cu prune prăfuite. Mi-am dat seama de acest lucru cu şaptesprezece ani mai târziu. Aveam doi ani când am aflat că te caut.

Scrie-mi numele cu stiloul în palma ta stângă. Voi fi lângă tine înainte să se zvânte cerneala de pe ea.

II. 14.

Duc mai departe trenul. Mereu mai repede. Suntem fotografii care au fost insuficient expuse, spui. De unde atâta lumină ca să faci o fotografie la viteza asta nebună? Se fărâmă vorbele în glasul tău — a cărui vrajă n-o ştiu descifra. Sunt flacără îngheţată în jurul emoţiei, bântuită de sunete fără noimă.

Kruisinga. Zandvoort. Jespersen. The more the merrier. Facem o încercare? *Make you sad. You run away sometimes.*

A fost un moment în viaţa noastră când zidul a urcat fără milă. Numai Dumnezeu ştie cine pune acest zid în mişcare. Eu nu m-am priceput să născocesc decât un tren. Tot ce vreau este să opresc trenul atunci când ne vom afla amândoi de aceeaşi parte a zidului de-a pururea şi-n vecii vecilor, Amin.

II. 15.

Sunt zile în care mă ajuţi să pornesc trenul. Îi pui dinainte un tunel, iar el se duce. În goana lui, aproape că nu pot să stau în picioare. Nu se mai vede afară pe geam decât o linie care aleargă — doar atât. Acelea sunt zilele când îmi umpli sufletul. Îţi deschizi inima, şi ţi se scurge sângele în sângele meu.

Nu mă las pradă fricilor, cu toate că trupul meu te ajunge târziu, atât de târziu.

III.
Trenul

III. 1.

Mi-ai întins mâna atunci când eu încă mă înecam în început.

Nu m-am priceput să te urmez.

M-ai învăţat, totuşi, să mă gândesc la tren.

III. 2.

Există oameni care îţi strâng sufletul. Ei vin după tine atunci când scoţi tava cu jăratec.

Doar aşa pot ţine trenul în mişcare. Jăratecul tău. Sufletul nostru.

III. 3.

Nu ne-am spus prea multe în viaţa aceasta. Apropierea de tine mi-am câştigat-o cu trudă.

Mi-a trebuit o viaţă ca să mă strecor în tăcerile tale.

Temătoare cum sunt, pentru prima dată, suspendată afară din timp, am curaj.

III. 4.

Vin acum către tine cu intensitatea trăirii mele: mai mult decât atât n-aş fi ştiut să-ţi dau nici când ne-am cunoscut prima oară.

III. 5.

My droomdose days. Noi — *Our dozing days and ways. Y loved you abover all the strest.* Eu — tu. Aproape doi. Aproape unul singur. Deasupra, dincolo. Odihnă-neodihnă. Fraze tulburi coborâte din vremuri toropite.

E Ziua Joyce în trenul meu azi. Aud ca o desfătare scârţâitul peniţei peste pergament când scriu. Te scriu. *Y — You.* Miracolul cernelii şi o pană de gâscă. Miracol, pergamentul. Literele. Minunăţia minţilor noastre, care le descifrează împreună, în aceeaşi clipă. Tu.

E miez de noapte acolo unde te afli tu. Aşteptare. Nu este niciun timp aici unde sunt. Înaintare şi atât. Doar trecere. Sufletul trece Terra. Râvnind să ajungă. Direct din creierul tău citesc *Finnegans Wake*. De patru ori l-a scris mâna ta. A venit ceasul să te scriu eu pe tine, iar dogoarea va urca trenul *abover all the strest*. Am să păstrez vorbele acestea, darul meu de la tine. Mereu.

III. 6.

A venit o clipă când m-ai privit altfel. Îţi licăreau ochii stăruitor, între surâs şi tăcere adâncă. Mi-au fugit multe din minte — numărul autobuzului, preţuri, cunoştinţe, istorie şi geografie — dar clipa când ţi s-au rătăcit ochii în adâncul Mediteranei despre care încă nu ştiam că stă ascunsă în mine — clipa aceea e mereu vie.

Îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru prea-puţinul pe care ni l-a îngăduit în această viaţă. Zvâcnirea ta bruscă mi-a deschis ochii: am văzut şinele. Erai ascuns adânc în mine: am aşteptat să moară viitorul, şi în clipa aceea s-a ivit trenul.

Atunci când gândim împreună, trenul înaintează. Ca un năvod te adun. Dacă nu vezi acest tren aşa cum îl văd eu, cauza este că tu ai uitat trecutul. Dar, uite, îl ai pe al meu. Păşeşte în mine. Între sufletele noastre arde drumul de fier.

III. 7.

Atunci, demult, am văzut, dar nu am ştiut să ajung. Mă concentram să strâng în mine aşchii de spaţiu, schije de viitor, frânturi râvnite — şi, în toate acestea, te păstram pe tine.

Străinul m-a întrebat pe neaşteptate: Dacă ar fi s-o iei de la capăt, la fel ai fi, ai trăi la fel?

Iar de la capăt — Nu. Viitorul a fost o povară pe care nu m-am priceput s-o duc. Iar de la capăt ar însemna alte coincidenţe, care ar duce la alte alegeri, şi n-aş mai fi eu cea de acum. Cu sau fără tine.

Cu tine. A curs oare viaţa mea cu tine. Da. Fără tine nu aş fi fost ce sunt. M-am urcat în acest tren ale cărui geamuri arată ceea ce nu se vede altfel, ale cărui roţi aleargă împinse numai şi numai de rugăciune. M-am urcat în acest tren înnebunitor de încet, pentru că numai aşa voi învăţa să văd.

Tu — aştepţi, pentru că nu ai de ales. Împing trenul, creez spaţiul pe care îl străbate, hrănesc fuga roţilor cu momente de nesfârşită vulnerabilitate, cu acele secunde când înţelegem, iar şi iar, ce inutil este cuvântul eu.

III. 8.

Călătorind către tine, parcă înot în apă îngheţată. Simţurile sunt mortificate şi exacerbate. Orice mişcare e năucitoare.

Dacă întind palma, nerăbdarea ei îţi va mângâia fruntea. Ai să ştii că e mâna mea. Ai să ştii că nu mă dau bătută. Şi ai să adormi alunecând pe nesimţite în aşteptare.

III. 9.

Dacă ne-am fi trăit timpul ca o singură fiinţă, ţi-aş fi învăţat zilele, nopţile. Mi-aş fi luat secundele din palmele tale. Fiecare zvâcnire a inimii ţi-aş fi ştiut-o.

Ai fi părăsit tu, oare, Ithaca, pentru a deveni Nimeni? Joyce ştie.

Eu nu am altă putere decât închipuirea. *Where his heart my heart did seem*. Duşi, amândoi, pe ape miraculoase. Unde. Zise înţeleptul astrolog: din Zodiac se zămisleşte Sfera.

Trenul acesta e doar închipuire. Atunci când, ieşind din zodiac vom fi pătruns în sferă, de noi înşine ne vom fi desprins.

III. 10.

Azi stăm amândoi în vagonul restaurant. Eu sunt ostenită, tu — nerăbdător. Trenul merge. În vreme ce el se îndreaptă către locul pe care ţi l-ai ales tu în spaţiu, tu ai venit aici pentru o scurtă vizită.

„Nu te deranjează faptul că eu nu sunt de fapt fizic lângă tine, aici?” Absolut deloc. Te caut de când mă ştiu. Ne-au zădărnicit vorbele enigmatice pe care ni le-am spus.

A fost bucuria acestei vieţi să te caut: copil, adolescent, la 36 de ani, la 50 de ani, la 80. Le am pe toate înăuntrul meu. Le văd fără să le fi văzut vreodată.

III. 11.

De mult visez să merg cu trenul la Sulina. Acolo unde Dunărea se contopeşte cu Marea Neagră.

Ce fac eu cu trenul acesta atunci când zidul va dispărea? O să primesc tot timpul amenzi de la poliţie pentru că blochez străduţa îngustă de sub balconul tău. Atâta mulţime de vagoane, fier vechi, roţi şi jăratec. N-aş vrea să te incomodez.

„Tu nu mă incomodezi niciodată.”

De fapt, afară de noi doi, cine altul ar mai reuşi să vadă un tren pe care îl împing fulgerător două minţi deodată?

III. 12.

Sunt mai puternică dacă îţi trimit propoziţii în gând.

Tăcere. Un buton răsucit. Şi gata.

‘Nu încă’ e doar o iluzie. Ne amăgim iar şi iar că noi încă nu — În realitate, acest eu de o clipă, acel tu adus de clipa următoare, tot ‘nu mai este’ au să fie cândva.

În acest moment, ceea ce nu a fost, însă ar fi putut să fie, este cel mai rău ‘nu mai este’ dintre toate. Şi cu toate acestea, chiar dacă s-ar fi întâmplat, nu s-ar fi schimbat nimic, pentru că acum tot ‘nu mai este’ ar fi.

În ciuda acestei treceri, vorbele tale, locurile unde ai fost ori mai eşti, zvâcnirea subterană a fiinţei atunci când îmi vorbeşti, sunt atât de ‘acum’, atât de vii şi de sfredelitoare.

Ajunge un scurt-circuit al minţii ca să te pierd. A fost deajuns, acum o viaţă, o secundă de speranţă — şi te-am pierdut.

III. 13.

Mă uit pe geam şi te văd într-o cuşcă, purtând o piele străină. Într-un basm românesc, Făt-Frumos îşi ascunde tinereţea sub o piele de porc. Noaptea o scoate. Prinţesa e fericită. Sunt amândoi fericiţi.

Ne-am deghizat şi noi. Nu putem da jos pielea de porc. Se sfărâmă, se înnegreşte, devine foarte supărătoare. Dacă n-aş fi îmbrăcat-o, ţi-aş spune acum atât de multe lucruri. Dar, cu ea pe mine, mă sfiesc de fiecare vorbă, iar pe tine strânsoarea ei te doare. Cu cât îmbătrâneşte pielea de porc, cu atât durerile sunt mai mari. Şi, atunci când durerea pune stăpânire pe trup, sufletul este un alt univers.

III. 14.

În faţa trenului e o furtună. Vântul zgâlţâie vagoanele când înainte, când înapoi. Le învârtejeşte. *Fugit irreparabile* —Panică. Dacă nu ajung niciodată la tine. Dacă nu te găsesc. Dacă va fi prea târziu. Pentru mine. Pentru tine.

Dacă se încheie căutarea fără să fi — zidul.

Trebuie să mă întăresc şi să opresc furtuna. Ca un ochi mirat, fragil, tandru şi nesfârşit de vulnerabil — aştepţi.

III. 15.

Poate e o gară. Poate e o aură. Nu contează: eşti cu mine.

Nu vorbeşti. Tac mâlc. Doar aşa ştiu ce gândeşti. Aşa ştii tu toate gândurile mele înainte să mi se nască în minte. Eşti aici, prin urmare ştiu că exist.

Mâna ta deschide un canal către altundeva. Te scurgi înainte, te îndepărtezi. Eu nu mă pot clinti din loc. Nu am tălpi să umblu, nu am aripi să zbor, nu am vlagă să te prind din urmă.

Aş da orice să fiu şi eu tăcută ca tine. Mai era atât de puţin până la tine. Ţine-mă de mână. Nu pleca.

The Wall

IV. 1.

Deşi doreşti cu intensitate clipa următoare, nu speri la nimic de la viitor şi nici nu ai încredere în el. Iubeşti trupul trecător şi te bucuri de trecerea lui: nu întârzii în el. Inima este pentru tine un năvod care nu trebuie lăsat să ucidă creierul cu păienjenişul vaselor ei de sânge.

De când s-a oprit trenul, a trecut o eternitate.

IV. 2.

Nu izbutesc să pornesc trenul. A sosit ziua când văd zidul.

Este înalt, cenuşiu, amorf. Nicio lumină, niciun sunet, nicio mişcare, niciun gând. Viaţa se stinge.

IV. 3.

E atât de straniu. Eşti aici, dar eu nu te văd. Îmi vorbeşti, dar eu cuvintele tale nu le înţeleg. Mă găseşti, iar eu tot nu cred că m-ai căutat vreodată.

IV. 4.

Spui că trenul nu există, şi chiar aşa este.

Spui că nu pot împinge eu trenul către tine, şi chiar aşa este.

Spui că e vina mea, nu ştiu să văd lumea cealaltă, şi chiar nu o văd.

Acum poţi să-mi spui că nu voi găsi niciodată calea către tine.

Acum poţi să-mi spui că nu sunt în stare să pornesc un tren.

Acum poţi să-mi spui că am meritat să nu capăt tot ce mi-am dorit. Am meritat să nu am.

Degeaba te răzgândeşti şi spui, „Iartă-mă”. Vine o veşnicie în care nu ştiu să te iert.

Înăuntrul acestui zid.

IV. 5.

Gândul meu nu e treaz. Mintea ta muşcă cu sete. Bucăţi din inima mea lasă dâre de sânge. Sângele se preface în şine, iar eu le urmez.

Azi trenul tău sunt eu. Brusc toate barierele cad şi suntem inundaţi. Plutesc. Tu deschizi calea. Te urmez. Sângele meu. Muşcătura ta.

IV. 6.

Zid. Pretutindeni.

Noi. Aproape aidoma şi totuşi nu puteam fi mai diferiţi.

IV. 7.

Încerc din răsputeri să înghit distanţa.

Închisă în cărămizile acestui zid.

IV. 8

Cunoaşterea viitorului este îndeletnicirea prezentului tău.

Eu nu ştiu ce urmează decât după ce dau colţul.

Este cum e mai rău: tu priveşti înainte, eu mă uit înapoi.

Timpul nostru este o clepsidră. Fiecare clipă de despărţire cade şi se adaugă timpului pe care nu îl avem. La final o mână răstoarnă clepsidra — a venit rândul altcuiva.

Sunt singură acolo, în copilărie. Iremediabil născută.

IV. 9.

Mă înec în distanţa pe care o biruisem. Ne pierdem unul de altul într-o clipită. Tăcerea înghite tot.

Sfărâmături de suflet.

De ce mă orbeşte întunecimea? Ca să nu văd sfârşitul. Zidul.

IV. 10.

Undeva-nicăieri, sunt scufundată în zăpadă: niciodată-ieri, niciodată-mâine.

Închid ochii. Galuppi, sonata a cincea, mişcarea-ntâia, cu Arturo Benedetti Michelangeli.

Mă scufund în somnul de gheaţă.

IV. 11.

Am pielea îngheţată.

Ochii mei sunt mormane de crâmpeie văzute cândva. Frânturi în care te oglindeşti tu. Zdrobit.

Mi se arcuiesc umerii şi se frâng.

Răsuflarea îmi picură în ţurţuri.

Mintea mea îngheţată urmează o foarte veche amintire încăpăţânată: un tren în flăcări gonind înspre tine.

IV. 12.

Între mine şi gândurile tale, o tablă de şah. Nu ştiu să joc şah. Nu ştiu să calculez viitorul.

Odată demult, într-o amintire de iarnă, jucai cu Falken-Flug-Zborul-Şoimului. Eram în dreptul geamului tău. Mă străduiam să nu dau din aripi.

Acum, după patruzeci de ani, deschizi fereastra.

Nu ai cum să mă vezi. Zidul e de vină.

IV. 13.

În toată viaţa mea, doar doi oameni m-au răsfăţat.

Dacă ai putea să faci asta pentru mine încă o dată, poate că aş izbuti să topesc zidul şi să scap.

IV. 14.

Zeul scandinav Odin se temea de vâsc.

Un Crăciun în zid, cu tine.

Fii tu fereastra mea.

Deschide-te ca să-mi iau zborul.

La fel ca avioanele la care te uitai duminica, gândind: Într-o bună zi, cu unul dintre ele am să zbor şi eu de aici.

IV. 15.

Trupul meu s-a atârnat de mâneca minţii tale. Surâsul. Credinţa mea în tine.

Aş vrea să pot spune o vorbă de rugăciune a neamului meu. Cât de mică. Neam pe care de atâtea ori l-am renegat, şi care acum îmi refuză puterea de a mă ruga.

„Nu te îndoi de mine. Încetează să te mai îndoieşti."

Cum să mă opresc. Sunt clădită pe îndoieli. Te-am pus la îndoială din primul moment. O dată te-am crezut, şi iată-mă — în zid.

IV. 16.

De două ori am ratat apropierea de tine. Erau două odăi: din prima se vedea un lac, din a doua o mare. Cearşaful alb avea întipărită urma somnului tău. De două ori am trăit intensitatea retezată a clipei.

Am fost oarbă, nu am văzut drumul.

Zidul mi l-am făcut cu mâna mea.

Tu pur şi simplu n-ai avut încotro.

IV. 17.

Revine amintirea vremii când inspiram timpul ca pe un drog care îşi face efectul.

Trenul nu era mişcare. Era nerăbdarea mea de a fi lângă tine.

IV. 11 + 7.

Precis e un tunel între sufletele noastre, altfel nu aş fi supravieţuit atâta vreme în zid.

Bâjbâi după atingerea mâinii tale. Semnul acela de demult.

Ştiu că eşti, şi mi-aş da sufletul să fiu lângă tine.

Poate că existăm mai degrabă atunci când nu suntem — cine ştie.

IV. 19.

Licăreşte în mine zâmbetul care era mereu în ochii tăi. Surâsul: cea mai bună apărare, pentru amândoi. Acolo, în spatele lui, te-am simţit.

Pe când zbura către tine trenul, nădăjduiam că repeziciunea lui izvorăşte din aşteptarea ta care mă cheamă.

„Eu nu trăiesc în realitate."

Oare cine gonea şi cine aştepta atunci când graba şi aşteptarea erau una?

Ştiusem că zidul se va întâmpla.

IV. 20.

Scrâşnet de roţi.

Vagoanele se prăbuşesc, cad cu o repeziciune năucitoare. Mă scufund fără oprire.

Mă deprinsesem cu nemişcarea. Există întotdeauna ceva şi mai rău decât cea mai cumplită zi din viaţa ta.

Nici măcar nu încerc să mă agăţ de nimic. Dacă voi zbura chiar acum afară pe geam întru nefiinţă, oare ce voi simţi?

Această sfâşiere a spaţiului, nu este mişcare. Este o spintecare a minţii.

IV. 21.

În toate locurile există un coborâş abrupt, tot aşa cum există şi un zid. Frica este peste tot.

„Am şapte ani."

„Eu am douăzeci şi unu."

„La anul o să am şi eu opt."

„Şi eu o să am douăzeci şi doi."

Eşti aici
— Sunt
Tren______________Zid
Nu şi de data asta
Nu folosim cuvinte
— Gândeşte. Ce-ţi doreşti tu atât de mult
Să fiu una cu tine

IV. 22.

Şşşşşşş. E un pescăruş în faţa geamului. Bate în fereastră cu ciocul lui roşu. O dată, de două ori, de trei ori. Dincotro?

Oamenii de ştiinţă au descoperit o fărâmă minusculă de materie care călătoreşte mai iute decât lumina. Trecutul se poate întâmpla din nou. Mesagerul lui este pescăruşul.

Să lăsăm pescăruşul să se bucure de această revenire.

De data aceasta, pescăruşul voi fi tot eu. Suspendat. O fărâmă rătăcită de materie, care-ţi bate în geam. Un întreg univers se naşte iar.

18 iunie 1969

„Ca scriitor, cred că nu exist în România" *

- Am publicat traduceri din și în engleză, pe hârtie, mai mult în Anglia și America. Aici au aparut online și, cu rare excepții, pe hârtie. Nu le mai știu numărul. Sunt sute de volume. Multe sunt apărute la Editura *Contemporary Literature Press,* online, sau la câteva edituri românești.

Ca scriitor, cred că nu exist în România. Au apărut minimal *pe hârtie* trei volumașe de poeme în română [seria 1. 2. 3], un mic roman [*Prizonieră în oglindă, Porto Franco*] și poemul *The Wall* în engleză. Restul sunt numai online. Nu am ecouri. Am încercat timid cu confrații dvs., dar m-au ignorat. În acest moment cam toata creația mea poetică e în ediție bilingvă online.

În prezent lucrez la un roman bilingv, care va fi gata în curând, dar sunt convinsă că nu va vrea nimeni să-l scoată pe hârtie, așa că tot online va fi.

Nu mai știu dacă am sărit ceva. E o muncă de o viață și nu contează decât faptul că le este utilă cititorilor...

Cât despre *THE WALL*, el nu e scris în 1969... e o dată fictivă, cu implicații afective. El a apărut în tiraj minimal numai în engleză. În rest, în afară de tiraj tot minimal pentru seria 1. 2. 3., nu am scos nimic pe hârtie.

Pe scurt, practic nu am publicat și nu am ajuns la cititorii români, deși mi-aș fi dorit.

- În schimb acum, *Cafeneaua literară* este o cale de a ajunge la public.

* Dintr-un dialog pe internet: Virgil Diaconu - Lidia Vianu

Un C.V. literar pe sărite…

Prof. dr. Lidia Vianu este poetă, prozatoare, critic şi traducător literar. Profesor de Literatură Britanică Modernistă şi Contemporană la Universitatea din Bucureşti. Director al editurii online a Universităţii din Bucureşti, *Contemporary Literature Press* (http://mttlc.ro). Director și fondator al Masteratului pentru Traducerea Textului Literar Contemporan.

A predat cu bursă Fulbright doi ani, la University of California Berkeley şi State University of New York - Binghamton. A publicat peste 20 de volume de critică, printre care *The AfterMode* şi *T.S. Eliot: An Author for All Seasons*. A publicat, de asemenea, *Metoda Lidia Vianu în şapte volume: Smile and Learn!* A tradus în limba engleză şi în limba română aproape 100 de volume. Pentru Marin Sorescu, *The Bridge* (2004), apărută la Bloodaxe Books, a primit premiul *Poetry Society* din Londra pentru Traducerea de Poezie. La Northwestern University Press a apărut în traducerea ei *The Return of the Author*, de Eugen Simion. A publicat *Censorship in Romania* (Central European University Press, 1997).

Mesaje la aniversarea celor 20 de ani ai revistei *Cafeneaua literară*

La „Cafenea"

Mă simt confortabil citind „Cafeneaua literară". Dintre multele reviste pe care le primesc, o deschid întâi.

Trăim vremi întortocheate. C. Trandafir scrie: „Nerecunoaşterea valorii naşte monştri". Istoria, dar și istoria literaturii române sunt examinate conform ideologiei corect-politice. Eminescu nu trebuie să mai fie centrul canonului. Câte texte au mai rămas în manuale? Din 12, 10-5-4-3-2... Political think- eri sunt gata să rescrie tot, de la Biblie la V. Voiculescu, iar criticii de direcţie de-constructivistă declară „moloz" *Memento mori* şi „mâl" opera lui Mircea Eliade (mâl da, dar fertil!). Cea mai sângeroasă despărţire s-a întâmplat în „România literară": *Adio, domnule Goma!"* (cât timp mai era în viață), în vreme ce vechii activiști sunt creditați etic, de la Paul Georgescu la însuși Dumnezeu (și Popescu). Toleranţa se distribuie pe cartelă. Susţinerile unora se fac în detrimentul altora, mai ales că *alții* decât aleșii își asumă mai mult decât *ceilalți* spirit critic şi autocritic. Dacă au, prisoselnic, și talent, și cultură, riscă un tratament discriminatoriu dinspre USR, ca Virgil Diaconu, directorul „Cafenelei literare".

Ca să salţi deasupra, te aliniezi corectitudinii politice, programului Cancel Culture şi-i negi pe înaintași. Fă zgomot (din cel rău) și ești luat în seamă! „Cafeneaua literară" nu se supune acestei ideologii blestemate. Virgil Diaconu spune DA atitudinii civice și NU plecăciunii la vreun Politikos, cum fac autodeclarații „boieri ai minții". Nu se teme să fie acuzat de practici *wrong thinking*, n-are alergie la etnie, la trăsături identitare. „Cafeneaua literară" e una dintre revistele amprentate naţional care au mai rămas. Şi n-o să găsiți în ea sâcâiți de nație, experți în putința de a-i batjocori pe înaintași. Comentatorii favoriţi ai săi sunt și ai mei: Gheorghe Grigurcu, A.D. Rachieru și Cornel Ungureanu, Iulian Chivu, Valeria Manta Tăicuțu și Ana Dobre, Jean Dumitrașcu și Theodor Codreanu. Impecabilă selecţie!

Virgil Diaconu are aptitudinea de a spune adevărul său, e reactiv la falsele valori. Îşi sloboade condeiul *în răspăr,* cum ar zice Arghezi, dar poetul află mereu metafora revelatorie şi-i găzduieşte (cu exigenţă estetică) pe cei care o găsesc. Non-poezie nu publică.

Să nu uit: Simona Fusaru îi croiește o haină elegantă, *haute couture*.

Ţin la revista de pe Argeș pentru că, respectând canonul etic și estetic, mă face să nu irosesc timp când o citesc. O citesc și vă îndemn s-o citiți.

MAGDA URSACHE,
prozatoare, eseistă

Literatura babiloniană și asiriană

EPOPEEA LUI IZDUBAR

Cântece în cinstea lui Izdubar

(Urmare din numărul trecut)

Poate că de acest Sabat vreun îndrăgostit
Își va abandona toată averea ce pretinde că o are în această zi
Pentru inima dragă ce pare a-l ademeni
În timp ce ochii ei iubitori asupra lui vor străluci.
O privire, o ocheadă,
când sufletele unite limbajul iubirii vorbesc,
În pieptul lui doruri perene se stârnesc.
Și să sperăm că după ce tinerii și-au prezentat totul
În fața crainicului, niciun om
Care le vede sacrificiul inimile nu le jefuiește
De tot ce oferă bucurie sau fericire dăruiește
Sau că doar această zi fecioarele vor vedea
Cele ce n-au iubit și fericite se vor afla
Cu cel ce pentru a le lua de soție le-a cumpărat
Sau tinere și mândre frumuseți ce de luptă se vor bucura.
Lupta ofertanților pentru a-și asigura ale lor farmece
Iar femeilor - dragostea le poate aduce soții în brațe.
Ziua e sacră, consacrată din vechime
Iubirii și Puterii, când iubitoare brațe vor cuprinde
Un soț viguros la pieptul unei fecioare
Unde ea poate rămâne mereu și fără grijă se poate odihni.
Ziua lui Iștar! A Dragostei Regină!
Ziua lui Nergal, puternicul zeu, căruia i se închină
Și se roagă pentru ca vigoarea să binecuvânteze ai Accadiei fii.
Mulți ani de neliniște trebuie să răscumpere această zi.
În această zi regele lor nu consumă carne de pasăre
Nici vreo mâncare de foc profanată.
Nici nu va munci, nici haine nu-și va schimba
Nici roba albă ca zăpada nu va îmbrăca
Un sacrificiu astăzi nu oferă, nici nu folosește
Carul său în această zi, nici nu cârmuiește
Treburile regatului, și se odihnește armata
De la soldați și ordine el își abate
Mintea. Și chiar de s-ar îmbolnăvi
Nu va trimite după remedii.
Noaptea în templu el va intra
Și lui Iștar se va ruga pentru ca favoarea sa
Să-i bucure inima, și-n sfântă rugăciune glasul își va ridica
În templul lui Nergal departe de orice griji se va afla
Unde el în fața altarului sfânt se va închina
Cu mâinile ridicate el trimite a sufletului său rugăminte.
În jurul pieței palmierii și cedrii strălucesc
Și bolte de trandafiri divine se-ngrămădesc
Sub o boltă de mirt, viță urcătoare,
Și sub un umbrar cu flori împletite ce scânteiază
din ghirlande-mpletite, se află un tron minunat
Unde fetele s-au adunat - fiecare nemăritată.
Fetele timide și îndrăznețe din Babilon
Sunt pe rând conduse către înfloritul tron.
Mulțimea de ofertanți pe lângă crainici s-a adunat
Cei mai bogați și cei mai săraci din stat.
Slujitoarele Reginei Accadiei acum apar
Zece cai murgi cu pas mândru, cu pene tremurătoare
Sosesc întâi, apoi un alai de nobili vine.
Și-acum vedem baldachinul de-aproape
Tras înapoi de sclavi, care se dau la o parte.
Pentru ca Regina frumuseții, cu crini și trandafiri încoronată,
Să poată coborî. Și iată, ca o regină se îndreaptă
Cu mers grațios printre nobilimea
Ce stă pe ambele părți. Regina
Frumuseții din câmpii care astăzi prima oară
Va domni pe tron și va deschide calea
Tuturor fetelor ce cu aur vor fi cumpărate
Și-astfel prima fată de pe tron e plasată.
Ea își ocupă locul sub umbrar
Pe tronul înălțat ca toți să-l vadă
Și ea vălul fin de aur țesut își ridică
De pe chipul dulce și de pe negrele bucle.
Ochii ei mari ca ai unei gazele de blânzi
Spre cei mai bogați dintre nobili aruncă săgeți,
Pieptul ei tresaltă sub giuvaeruri și dantelă ca zăpada
Și veșminte de satin brodat, catifea ornează
Frumusețea ei ce cu falduri perlate pe trupul ei se mulează.
Ascultați! Ascultați a crainicului chemare!
„Priviți această perlă, nobili și stăpâni!
Cine va licita pentru ea, oameni buni?”
„Ana-bilti khurassi ash at ka!
Akhadu khurassi ana sa-sa!”
„U sinu bilti khurassi!” - doi strigară,
„Sal sutu bilti!” - trei nobili replicară.

(Continuare în numărul viitor)

Traducere din limba engleză de
Liana ALECU

Mesaje la aniversarea celor 20 de ani ai revistei *Cafeneaua literară*

Cafeneaua literară își respectă deopotrivă cititorii și colaboratorii

Parafrazându-l pe regretatul Ancelin Roseti, succesul unei publicații literare „stă în cititorii educați, cu simț estetic, și în numărul cât mai mare al lor.”

Este un real confort că, în lumea cuvântului, bântuită în mare parte de clientelism, o revistă precum **Cafeneaua literară** își respectă deopotrivă cititorii și colaboratorii. La urma urmei, este cititorul avizat (și nu creatorul) cel care lecturează, selectează și apreciază (sau nu!) conținutul unei publicații literare.

Așadar, Mulți Ani prosperi **Cafenelei literare** și diriguitorilor ei, selecție inspirată, fără compromisuri, și colaboratori cu har întru bucuria spirituală a cititorilor!

ALI-IZI BUCUR

Două romane de ficțiune și refacerea *Celulei „Albaștrii”*

Despre cele două cărți de proză ale scriitorului **Ion Toma Ionescu**, din Pitești, **Casa roșie** și **Tobârlanii**, apărute la Editurii HOFFMAN (2021), lansate la Biblioteca Județeană Argeș (13 septembrie), au vorbit destul de elogios Denisa Popescu, Magda Grigore, Allora Albulescu Șerp și Liana Popa.

Magda Grigore: „La Ion Toma Ionescu apreciez îndeosebi două lucruri – faptul că de-a lungul anilor, de la debutul său, în editura condusă de Călin Vlasie, și până în prezent, a știut să asculte, să învețe de la cei care știau mai mult despre facerea cărților și despre discursul narativ sau despre poezie, a evoluat până la dezinvoltura de a nuanța textul, a avut abilitatea de a se alătura, de a se împrieteni cu oameni de carte, disponibili, care l-au susținut în repetate rânduri. În al doilea rând, apreciez plăcerea sa de a fi narator. Lumea și viața oferă în permanență unui scriitor subiecte, trebuie doar să fie receptiv, talentat și perseverent. Iată că și Ion Toma Ionescu este de ceva vreme în ipostaza de narator subiectiv al lumii sale, cea veche, venind din rădăcinile arborelui genealogic, și cea nouă, a memoriei recuperatoare”.

Allora Albulescu Șerp opinează că „Ion Toma Ionescu este un scriitor adevărat”, fiind surprinsă de apariția unor volume de proză, pentru că Ionescu a debutat cu volume de versuri. Tot ea apreciază râvna autorului de a-și face reclamă pe blogul (globul?) său „Pasărea ceții”, unde îi laudă pe cei care îl invită la evenimente literare în țară (normal!) și îi ceartă pe cei care îi critică cărțile (și asta este normal!).

D-na Liliana Popa, modelatoarea grupării bucureștene „Poeții cetății”, consideră că „Ion Toma Ionescu este un creator adevărat. El scrie în așa fel încât îți lasă impresia că personajele cărților sale sunt reale. Îl compar, pe ici pe colo, cu Zaharia Stancu și Marin Preda. Nu este membru al Uniunii Scriitorilor, dar această instituție este în afara legii.” Această afirmație a fost contrazisă de Jean Dumitrașcu, secretarul Filialei Pitești a USR. (...).

Poeta Denisa Popescu observă că „Ionescu este un scriitor offline. Azi se scrie așa cum este la modă. El scrie însă despre ce a înțeles *el* din viață, despre ceea ce cunoaște chiar *el*. Lui îi place să scrie. Pentru Ionescu scrisul e un drog. El scrie pentru a afla cine este cu adevărat”.

Dar iată declarația autorului: ”Mi s-a spus că nu pot fi primit în Uniunea Scriitorilor pentru că nu m-am hotărât dacă sunt poet sau prozator...” Acest lucru îl hotărăște însă comisia de primire, care poate să spună că este și una, și alta; sau că nu este nici una, nici alta...

Eu cred că ITI este îndeosebi autorul a două cărți-document, *Albaștrii* (Ed. *Paralela 45*, 2011) și *Albaștrii. Dosarul* (Ed. *Detectiv literar*, 2018), unde ne povestește (cam lăbărțat, totuși) aventura sa cu slujbașii fideli ai fostului regim, care apărau partidul de pericolul poeziei și al cenaclului *Albaștrii*, pe care autorul de azi îl pusese pe picioare împreună cu prietenii săi de 20 de ani... Un adevărat pericol și poezia asta, pentru care Celula Albaștrilor a trebuit să dea seamă în diferite chipuri... **(V.D.)**

A murit un om rar

Se numește Marius Postelnicescu.

Ce pot aduna din personalitatea sa, acum când nu mai este? Caracterul frumos, cumințenia, măsura, bunul-simț, deschiderea cu care vorbea, fără a-și pune în față postura politică? Calitatea de consilier local și județean?

Unul dintre puținii politicieni care iubea cultura și venea singur la evenimentele Centrului Cultural și ale Bibliotecii Județene. Iubea *Cafeneaua literară* și a sprijinit-o la greu...

Îmi amintesc când am fost serbat, la 60 de ani, la Bibliotecă. El a recitat din versurile mele împreună cu mai mulți politicieni tineri. Împreună cu Mihai Sachelarie, Cristian Cocea, Denisa Popescu... De ce nu se pot întâlni oamenii de artă mai des cu oamenii politici? Gândim chiar atât de diferit?

Dumnezeu să îl aibă în paza sa!

Virgil DIACONU

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Pitești
sub egida
Consiliului Local Pitești și a
Primăriei municipiului Pitești

Fondată în ianuarie 2003

REDACȚIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-șef: Marian BARBU
Secretar de redacție:
Simona FUSARU

Redactori:
Lucian COSTACHE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Ion PANTILIE

Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Pitești
Tel./fax: 0248/219976

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra
conţinutului textelor revine
autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii
decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite
la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Revista nu publică decât texte originale, deci care nu au mai apărut în alte publicații.

ION COCORA

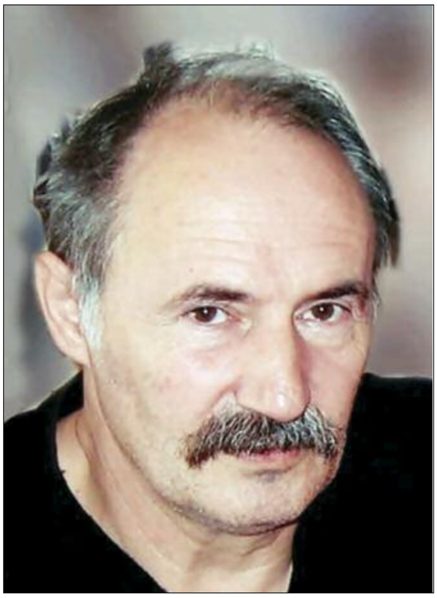
Patima scrisului *

Ajunge cât m-aţi acoperit cu sudălmi. Vă asigur că nu m-a părăsit mintea de pe urmă a românului. Acoperiţi-mă mai bine cu ţânţari să-mi bea sângele până se va ogoi definitiv. Eu sunt opera voastră şi trăiesc în lumea voastră. Nu mă aştept la nimic bun de la pântecul ei hermafrodit. Mi-e totuna cine aprinde rugul şi cine ridică sabia. Nimic nu se schimbă. Mă voi sufoca sub greutatea aceleaşi lespezi de mormânt inexistent ca şi când aş fi un hoit inexistent într-un sicriu prea strâmt. Am chipul vostru. Mă aseamăn cu oricare dintre voi după gângurit. După marşul triumfal al omizilor nerăbdătoare să-şi ia doza de anestezic şi să-şi pună gura pe frunzele de dud. Sunt plin de reziduri de o clipă sau de şapte vieţi şi nu mă mai îmbăt cu apă de ploaie. Patima scrisului e o luptă continuă între orbi şi surdomuţi. Nici învingătorii şi nici învinşii nu se văd şi nu înţeleg o iotă din ceea ce spun sau îşi spun. Eu o urmez cu încăpăţânare pe silvia plath. Nu-mi aduc aminte să fii fost cândva împăcat cu mine ori ocrotit de cineva. Degeaba mă căutaţi pe etajerele unde mama aşeza pentru iarnă borcanele cu murături datate atent. Am deprins gustul plăcerilor şi evadărilor perverse. M-am metamorfozat într-un tub de ruj, crezând că aventura de a fi scos din când în când din poşetă şi a-ţi atinge buzele ar putea fi de ajuns pentru o fericire conjugală.

Scările blocului

Noapte de noapte am coşmaruri
visez că sunt scările blocului în care locuiesc
că tu urci în goană călcându-mă treaptă cu treaptă
până ajungi la etajul cinci la uşa apartamentului 22
înainte de apăsa pe sonerie întorci o clipă capul
părându-ţi-se că auzi paşi în urma ta
dar ceea ce vezi sunt scările alergând după tine
disperate că vei suna şi nu va avea cine să-ţi deschidă

* Din ciclul *Poeme sub acoperire*

VIRGIL DIACONU

Fructe secrete

Îmbrăcată sumar,
doar într-o metaforă,
ea aleargă spre mine.

Într-o metaforă atât de lipită de trup
că i se vede zmeura sânilor.

O femeie trece strada direct spre mine.
Un poem se opreşte drept în inima mea!

În seara aceasta, în loc de cafea,
voi gusta câteva fructe secrete.

Voi da năvală la zmeură.

Voi mânca zmeură cu zmeur cu tot,
cu pădure cu tot!

Floarea de cireş

Iubita mea e floarea de cireş.

Ea bate din palme într-o metaforă,
aleargă desculţă într-un vers.

Intangibilă şi nesfârşită în propria frumuseţe!

Eu, cavalerul florii de cireş,
fac de strajă petalelor ei,
minunea ei o beau până la ultimul strop.

Şi ea îşi dezveleşte petalele în nopţile mele.

Ea aleargă desculţă într-un vers,
bate din palme într-o metaforă.

Intangibilă şi nesfârşită în propria frumuseţe!